Poštnina plačana v gotovini

Cena Din 1·—

Slovenski dom

Štev. 153 | V Ljubljani, petek, 9. julija 1937 | Leto II.

Romunija se oborožuje na sovjetski meji

Dvemilijardno prisilno posojilo - V dogovoru s Poljsko

Bukarešta, 9. julija. Vlada je nenadoma razpisala dve milijardi lejev (700 milj. din) prisilnega notranjega posojila, ki je potrebno za izvedbo oboroževalnega načrta Romunije. Velik del tega posojila bo romunska vlada uporabila za zgradbo novih železniških in vojaških cest vzdolž madjarske meje, tako da bo romunska vojska dobila na razpolago potrebne prometne zveze za primer kakšnega vojaškega spopada z Madjarsko. Ostali del posojila bo šel za nabavo materiala, ki ga romunska armada potrebuje za svoje motoriziranje. Nedavno je bilo razglašeno, da bo obnovo romunske vojske v pogledu orožja prevzela češkoslovaška tovarna Škoda in da bo te dobave financirala neka skupina praških bank. Notranje posojilo, o katerem govori gornja vest, je torej samo dodatni izdatek za vojsko, ki ga češkoslovaško posojilo ne krije. V Bukarešti pravijo, da je bil sklep za razpis tega dodatnega prisilnega posojila sprejet pri razgovorih med načelnikom poljskega generalnega štaba generalom Spahijevičem, ki je bil 4 dni v Bukarešti, in vrhovnim generalnim štabom romunske armade.

Toda zdi se, da trditev, da bo Romunija to posojilo uporabila za vojaško opremo madjarske meje, ne bo točna, ampak da gre za vojaško opremo sovjetske meje, kajti znano je, da sta se poljski in romunski generalni štab menila izključno le o skupnem nastopu obeh armad v primeru zapletljajev na sovjetski meji, ne pa o kakšnem skupnem nastopu proti Madjarski, s katero goji Poljska itak najbolj prijateljske zveze. Imenovano notranje posojilo je torej zunanji vidni izraz preobrata v romunski zunanji politiki, ki se je v vprašanju Rusije končnoveljavno postavila ob stran Poljske, medtem ko je v politiki glede Podonavja in Balkana ostala na svoji dosedanji, zaveznikom zvesti črti.

Zbiranje okrog Moskve

Moskva, 9. julija. Švedski zunanji minister Sandler je prišel v Moskvo in je bil sprejet od Litvinova in njegovega pomočnika Potjemkina. Nocoj je bil Sandler gost zunanjega komisarja, jutri pa Molotova. Obisk švedskega zunanjega ministra vzbuja čim večjo pozornost, ker prihaja tik za obiski zunanjih ministrov Finske in Letonske in samo nekaj dni pred prihodom turškega zunanjega ministra Ruždi Arasa. Zdi se, da sovjetska Rusija spričo novega političnega položaja v Evropi marljivo zbira svojo lastno fronto.

Chamberlain:

„Oboroženi Anglija in Amerika bosta izmodrili svet . . ."

London, 9. julija. »Prepričan sem, da bo ponovna oborožitev Anglije, kakor tudi oborožitev one miroljubne demokratske države onstran Atlantskega morja svet končno veljavno dovedla še pravočasno do spoznanja, da naj bo moder v reševanju svojih sporov, ki naj jih rešuje na miren način, ne pa z nasilnimi sredstvi.«

Tako je govoril snoči angleški ministrski predsednik Nevile Chamberlain na velikem ljudskem zborovanju v Alberthalu. Tudi ni prav, je dejal predsednik vlade, ako osredotočimo vso svojo pozornost samo španskemu vprašanju, ki je prav za prav samo stranski proizvod velike bolezni, ki pretresa svet. Anglija in Amerika obračata svojo pozornost na to splošno bolezen in iščeta zanjo zdravila. Španija bo istočasno tudi ozdravela.

Chamberlain je v svojem govoru obžaloval, da nemškega zunanjega ministra ni bilo v London in je izrazil upanje, da bo Neurath svoj obisk napravil jeseni ter da bo srečanje nemških in angleških državnikov imelo blagodejen vpliv na splošen položaj v Evropi.

Veliko pozornost je zbudil tisti del Chamberlainovega govora, v katerem je podčrtal uspeh imperialne konference, na kateri so se vsi dominijoni britanskega imperija brez izjeme soglasno izrazili, da bodo brez nadaljnjega stali ob strani Anglije, ako bi bila napadena, odnosno ako bi morala braniti interese imperija, na kateremkoli svetovnem področju.

Balkan svetuje pamet

V imenu balkanskih držav bo govoril grški poslanik, ki bo izjavil, da v načelu sprejme angleško-francoski načrt (upostavitev pomorskega nadzorstva v pasu treh milj na vseh španskih obalah), toda istočasno bo svetoval, naj velesile nadaljujejo pogajanja, da preprečijo prelom, ki bi bil usoden.

Italijanski poslanik Grandi je snoči predal angleškemu zunanjemu ministru Edenu osebno pismo italijanskega ministrskega predsednika Mussolinija, v katerem šef italijanske vlade piše, da je že storil vse potrebno, da italijanske radio oddajne postaje ne bodo več napadale Anglije, ne glede Španije in tudi ne glede Palestine. Na popoldanski seji odbora za nevmešavanje pa ima Grandi nalog neumakljivo vztrajati pri italijansko-nemškem predlogu (ukinitev vsake pomorske kontrole), kar bo storila tudi Nemčija.

Nemška vlada mehka

Iz Berlina so prišla v London poročila, da je nemška vlada precej nervozna glede razpleta španskega vprašanja in da je opozorila angleško vlado, naj pri Francozih posreduje, da ne bi italijansko-nemškkega predloga surovo zavrgli, odnosno med sejo celo izrazili kakšne grožnje, ker Nemčija ne želi, da bi prišlo zaradi Španije do splošnega preloma med velesilami. Nemška vlada da je pripravljena razgovarjati se o vseh novih možnostih, kako bi se nadzorovanje Španije dalo organizirati tako, da bi ustreglo željam vseh velesil.

Sevilla, 9. julija. General Queipo de Llano je imel radio-govor, v katerem v imenu generala Franca izjavlja, da bi se nacionalistična vlada nikakor ne upirala odpoklicu prostovoljcev, seveda pod pogojem, da odpokličejo tudi vse prostovoljce v rdeči vojski vključno tiste, ki so z goljufivimi potnimi listi postali španski državljani in jih torej ne vodijo več na listi inozemcev v službi rdeče vojske.

Danes seja odbora za nevmešavanje

Odločna izjava Francije

London, 9. julija. Danes popoldne bo seja odbora za nevmešavanje, ki jo pričakujejo z veliko zaskrbljenostjo. Gotovo je, da bo francoski poslanik Corbin dal v imenu francoske vlade odločno in nedvoumno izjavo, da Francija odklanja italijansko-nemški predlog, pač pa, da zastopa stališče, da je treba strogo izvesti nadzorstvo nad španskimi obalami in suhozemskimi mejami. Ako bi odbor sprejel italijansko-nemški predlog, ki hoče ukiniti pomorsko nadzorstvo, med tem ko naj nadzorstvo nad suhimi mejami ostane, bo Francija iz odbora izstopila in glede Španije zavzela v bodočnosti popolnoma samostojno politiko.

Rusko-japonska trenja

Bospor, 9. julija. Litvinov je danes poklical k sebi japonskega veleposlanika Šigemicua ter mu izročil protest sovjetske vlade proti temu, da so japonsko-mandžurske čete zasedle otoke na Amurju, ki so jih sovjetske čete na podlagi sporazuma dne 2. julija izpraznile. Litvinov je dejal japonskemu diplomatu, da je mandžurska vlada in z njo tudi Japonska kršila ta sporazum in da Sovjeti tega ne morejo sprejeti na znanje. Šigemicu je Litvinovu odgovoril, da so ti otoki last mandžurske države, česar pa Litvinov ni priznal. Končno je prosil japonskega diplomata, naj sporoči svoji vladi, da so sovjetske čete dobile nalog, da mandžursko-japonske vojaške oddelke z vsemi razpoložljivi sredstvi preženejo z dotičnih otokov.

Šanghaj, 9. julija. Iz Tokia poročajo, da je tako imenovana japonska divizija dobila nalog, naj bo pripravljena za odhod na Kitajsko. Nadalje je izšla ministrska odredba, ki kliče vse letos odpuščene vojaške obveznike zopet nazaj pod orožje, kar spravljajo v zvezo s poslabšanjem položaja na mandžurski meji, tako v Pekingu, kakor na reki Amurju.

Šanghaj, 9. julija. AA. Stefani: Sovražnosti med Japonci in Kitajci so bile opolnoči ustavljene. Oboji so ohranili svoje postojanke. Japonci so v Tjencinu priredili veliko vojaško parado s tanki, topovi in letali. V Tjencinu so razglasili tudi obsedno stanje. Železniška zveza med Pekingom, Tjencinom in Šanghajem je prekinjena.

Tokio, 9. julija. AA. DNB: Vojno ministrstvo potrjuje, da so bila prekinjena pogajanja med Kitajci in Japonci v Pekingu. Borba se bo torej nadaljevala. Trdijo, da so Kitajci zbrali velike oddelke vojske blizu Pekinga.

Trije letalski rekordi Mussolinijevega sina

Rim, 9. julija. Mussolinijev sin, podporočnik Bruno Mussolini, je skupno s polkovnikom Bisecom dosegel tri nove mednarodne letalske rekorde. Včeraj popoldne se je dvignil na trimotornem bombnem letalu z 2000 kg težkim potrebnim tovorom in je dosegel povprečno hitrost 423.618 km na uro in s tem pobil letalske rekorde za 500 in 1000 kg potrebnega tovora, kakor tudi hitrostni rekord 390.471 km.

Židje odklanjajo Palestino

London, 9. julija. Iz Palestine prihajajo poročila, da so Židje nezadovoljni z razdelitvijo Palestine v tri neodvisne države, predvsem zaradi tega, ker sveta mesta Jeruzalem, Betlehem in Nazaret ne bodo spadala pod židovsk održavo, ki se bo imenovala »Ezer Israel«, ampak ostanejo pod angleškim mandatom. Tudi se vodstvu mednarodne židovske zveze zdi bodoča židovska država premajhna, ker bo merila samo 4000 km², med tem ko bi arabska država obsegala 15.000 km².

Pred podpisom pomorskega trosporazuma Anglija-Rusija-Nemčija

London, 9. julija. Danes so pričakovali podpis angleško-ruskega pomorskega sporazuma, ki naj bi bil določil natančno razmerje obeh brodovij in ki naj bi se bil organično priključil obstoječemu angleško-nemškemu pomorskemu sporazumu iz leta 1935 ter tako uresničil zamisel trojnega pomorskega sporazuma glede omejitev vojnih brodovij Anglije, Nemčije in Rusije. Razmerje med nemškimi in ruskimi križarkami, ki je bilo v sporazumu sprejeto, znaša 5:7. Iz neznatnih vzrokov pa je bil podpis sporazuma, ki bi moral biti danes popoldne, preložen, ker so med drugimi sovjetski delegati izjavili, da še nimajo polnomočnih pooblastil. Preložitev podpisa ne pomeni, da so nastale načelne težave, ampak samo, da je po zadnjih izkušnjah sovjetska vlada uvedla najstrožje nadzorstvo nad delovanjem svojih diplomatskih misij po inozemstvu. Kakor hitro pooblastila pridejo, bo pogodba podpisana.

Vesti 9. julija

Stalni mandatni odbor Zveze narodov bo imel 30. t. m. sejo, kjer bodo razpravljali o poročilu kraljevske komisije za razdelitev Palestine. Zanimivo pa je, da so židovske organizacije izrekle proti razdelitvi Palestine, očitajoč Angležem obljube, ki so jim jih dali.

Predsednik poljske republike je sprejel včeraj odposlanca krakovskega nadškofa Sapiehe, ki mu je prinesel pismo, s katerim se nadškof opravičuje zaradi prenosa ostankov maršala Pilsudskega.

Sedanje mednarodno stanje je resno, je izjavil poljski zunanji minister Beck, prav za prav je potrebna velika opreznost Poljske. Temu vprašanju so bili posvečeni tudi razgovori med šefoma romunskega in poljskega generalnega štaba.

8 milijard notranjega posojila bo razpisala francoska vlada za sanacijo rednega proračuna. Razpisala pa bo tudi 2 in pol milijardi posojila za francoske železnice. Za vse devizne prekrške so določene stroge kazni. Finančni minister je tudi dejal, da se finančna obnova ne da izvesti, če se prej gospodarsko ne prenovi.

Ameriške letalke Earhardtove kljub najvestnejšemu iskanju, ki zahteva ogromno stroškov, še niso mogli najti. Iskanja, pri katerem sodelujejo številna letala in več vojnih ladij, pa še niso prekinili, kljub temu, da ni veliko upanja, da bi letalko našli živo.

Za znižanje bencina in petroleja se bori turška vlada. Zaenkrat se bo cena bencinu pri litru znižala za 10 piastrov. Obenem bodo znižali tudi cene avtotaksijem.

Fašistični pozdrav je prepovedalo bolgarsko prosvetno ministrstvo. Čim dalje bolj pogosto se je namreč dogajalo, da so študentje pozdravljali z iztegnjeno roko.

Velik mednarodni letalski miting bo 23. julija v Curihu. Preko 300 tekmovalcev iz vseh evropskih držav se je že priglasilo za tekmovanje v športnih letih, v turističnih poletih, v poletih v višino, za hitrostno tekmovanje v sklenjenem krogu in v akrobacijah. Tekmovalo se bo tudi v letu okrog Alp.

Smrtno obsodbo so včeraj v Berlinu izvršili nad tremi mladeniči, ki so 15. oktobra 1931, ko še ni bilo Hitlerja na oblasti, v berlinskem okraju Neukölln, v prepiru napadli hitlerjevske miličnike. Zaradi tega pregreška jih je sodišče obsodilo na smrt.

V Rim se bo pripeljal te dni bivši predsednik angleške delavske stranke Lansburry. Sestal se bo z Mussolinijem in z njim razpravljal o važnih zunanje-političnih problemih.

Novi italijanski poslanik pri nacionalistični vladi v Burgosu, grof Viola di Campalto, se je včeraj preko Pariza odpeljal v Španijo. Grof Viola di Campalto je bil do nedavnega italijanski poslanik v Belgradu.

V Bolgariji so včeraj začele kolesarske tekme na progi Sofija—Varna. Udeležujejo se jih bolgarski, romunski in jugoslovanski kolesarji. Našo državo zastopajo Hrvata Grgac in Davidovič ter Slovenca Prosinek in Gartner.

Strašna vročina v Ameriki še vedno traja, zlasti pa v zapadnih delih. Toplomer kaže v senci ponekod 36 do 42 stopinj Celsija. V sredo je zaradi sončarice umrlo 22 ljudi.

Indijska stranka, ki je v kongresu zavzemala neodjenljivo stališče proti angleškim oblastem v Indiji, je spremenila svoj sklep ter priznala angleške oblasti v 6 provincah. Sam Ghandi je zagovarjal sprejetje takega predloga.

Romunski kralj Karol bo za nekaj tednov odpotoval v Anglijo in Francijo.

Papeškega nuncija v Varšavi msgr. Cortesija je romunski kralj Karol II. o priliki svojega obiska v Varšavi odlikoval z veliko lento romunske krone.

Predsednik vlade govori o konkordatu

Belgrad, 9. julija. Na včerajšnji seji odbora, ki razpravlja o konkordatu, je podal predsednik vlade dr. Milan Stojadinovič ekspoze, v katerem je med drugim povedal tole:

Govor predsednika vlade

Gospodje narodni poslanci! V kraljevini Jugoslaviji imamo zelo mnogo raznih veroizpovedi. Med njimi jih je več po zakonu priznanih. Tri pa so glavne, ker so mnogoštevilnejše: vzhodno-pravoslavna, rimsko-katoliška in muslimanska. Katera med njimi je boljša od druge? Ali je potrebno, da imamo pri nas državno vero? Skratka, kakšno politiko naj vodi naša država v razmerju do teh treh glavnih ver v Jugoslaviji?

V kraljevini Jugoslaviji, kjer žive drugi pomešani z drugimi, da jih nobena politična meja ne bo več ločila, (viharno odobravanje), I Srbi i Hrvati i Slovenci — a vsi pripadajo trem raznim veram v naši kraljevini — vam gospoda pravim, da ni možna nobena druga verska politika, kakor ena edina, ki je kratko a popolno izražena v besedah »Brat je mio, koje vere bio« (ponovno živo odobravanje v dvorani).

Zaradi miru med brati

Zaradi miru med brati iste krvi, zaradi verskega miru v naši državi je edina možna politika, verska enakopravnost (Tako je!). In to je, gospodje, bila politika naše zedinjene domovine Jugoslavije od samega začetka njene ustanovitve. Pokojni kralj Aleksander I., takrat še regent (Slava mu!), je proglasil to politiko v svoji prvi slavnostni proklamaciji, takoj po zedinjenju. Proklamacija, izdana 24. decembra 1918 narodu Srbov, Hrvatov in Slovencev se začne z besedami: »Učakali smo srečni, davno zaželjeni dan našega osvobojenja in našega svobodnega zedinjenja v neodvisno državo. Izpolnjena je zaobljuba, ki so jo vsi naši rodovi stoletja in stoletja potrjevali s svojo krvjo. Z enodušnim sklepom naroda, izpovedanim z enodušnostjo njegovih najboljših zastopnikov, so se zedinili vsi dotlej razkosani deli naše domovine v enotno kraljestvo, ki ga je po narodni volji pozvan vladati kralj vseh Srbov, Hrvatov in Slovencev, moj vzvišeni oče Nj. Vel. kralj Peter I. Vršeč kraljevsko oblast sem jaz v njegovem imenu sporazumno z voditelji in poblaščenci vseh narodnih strank srbskih, hrvatskih in slovenskih setavil našo prvo državno vlado. Kot viden znak našega bratstva in popolne bratske solidarnosti sede v tej vladi in složno delajo narodni prvaki vseh treh ver in vseh treh imen.« Malo pozneje se pa v proklamaciji bere še tole: »Moja vlada bo imela dolžnost, da takoj izvede v vsej kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev vse pravice in svoboščine, ki jih doslej uživajo po ustavi kraljevine Srbije srbski državljani. S tem bo priznana in utrjena enakopravnost vseh državljanov kraljevine. Z zakonom se ukinejo stanovske prednosti in se zajamčita svoboda in enakopravnost veroizpovedi.«

Načelo enakopravnosti ver

Vidite, gospodje, mi smo načelo enakopravnosti veroizpovedi postavili v same temelje naše države, in to načelo se je pozneje ponovilo pri vseh važnejših dejanjih in zakonih, kjer se omenjata besedi vera in veroizpoved. Tako vidimo to načelo proklamirano tudi v uredbi o ustroju ministrstva za vere leta 1919., dalje v vidovdanski ustavi in naposled v sedanji ustavi iz leta 1931., kjer proglaša čl. 11. versko enakopravnost.

Pred seboj imamo torej zakonski predlog o konkordatu s sv. stolico. Meni se zdi, da je prvo, o čemer se imamo vprašati pri proučevanju tega zakonskega načrta, vprašanje: Ali se v njem spoštuje ta verska enakopravnost? So kritiki, ki so trdili, da daje novi konkordat večje pravice rimsko-katoliški cerkvi, kakor jih danes uživa srbska pravoslavna cerkev po zakonih, ki urejajo njen položaj. Zdelo bi se torej, da bi novi konkordat skalil ravnotežje v korist rimsko-katoliške cerkve.

Ko govorimo o tem ravnotežju in o enakopravnosti, je potrebno spomniti, da je zakon iz leta 1929. srbski pravoslavni cerkvi priznal celo vrsto pravic in ugodnosti, ki jih druge veroizpovedi, posebno rimsko-katoliška in muslimanska, niso imele, in sicer muslimanska vse do l. 1936., ko se je njen položaj uredil, rimsko-katoliška pa še do danes ne, in ima šele novi konkordat dejansko ustvariti to ravnotežje in enakopravnost vseh treh ver pri nas.

Nekateri so kritizirali konkordat, češ, da so v njem neka določila, ki jih ni v drugih konkordatih. Kako je s to stvarjo? Naš odgovor je bil: Naš novi konkordat ima vse tisto, kar imajo drugi tuji konkordati, z dodatkom nekaj členov, a ti členi so vzeti baš iz zakona o srbski pravoslavni cerkvi. (Ploskanje in vzkliki: Glejte! Tako je!) Mi bomo torej šele z novim konkordatom dosegli versko enakopravnost, o kateri govori naša državna ustava in ki jo neprestano poudarjamo že skoraj 20 let. To je, gospodje, resnica, gola resnica! Toda nekateri ne mislijo tako, kakor sem vam jaz tu povedal. Tudi zastopniki in predstavniki srbske pravoslavne cerkve v neki svoji vlogi in v svojih »pripombah«, ki so jih natisnili, navajajo to bojazen. Jaz pa, gospodje, mislim, da je ta strah brez sleherne podlage. Obenem svečano izjavljam, da kr. vlada niti od daleč ne misli, da bi hotela s predlaganim konkordatom postaviti srbsko pravoslavno cerkev v nekakšen podrejen položaj nasproti rimsko-katoliški cerkvi. (Navdušeno odobravanje v dvorani.)

(Nadaljevanje na 2. strani.)

„Jutro" si izprašuje vest . . .

Ljubljana, 9. julija.

Včeraj smo v posebnem članku opisali in obsodili gnusno dejanje, ki so ga neznanci v soboto ponoči povzročili na oknu Nove založbe na Kongresnem trgu. V tem oknu je bila okusno izložena slika pokjnega dr. A. B. Jegliča, vsa v zelenju in lučkah, ovita v slovenske in jugoslovanske barve; zaradi te slike in omenjenih barv je bilo okno opljuvano. To je dejstvo, ki je policijsko ugotovljeno, ki ga lahko s pričami dokažemo.

»Jutro« se seveda danes zaradi tega poročila zaletuje v nas ter nas dolži, da smo si ta dogodek gladko izmislili. Obenem mu ni prav, da smo v svojem poročilu omenili, da stoji blizu tistega okna poslopje Kazine. (»Jutro« se sicer hoče skriti in navaja napačno, kakor da smo rekli da je blizu kavarne Zvezda), kjer se nahaja tudi pisarna Zveze kulturnih društev in drugih naprednih društev. »Jutro« dalje piše, da je okna na izložbi Nove založbe lahko pomazal kak pijanec ali pa provokater, ker je tudi »Jutru« jasno, da takega dejanja trezen človek ni mogel storiti.

Ta odgovor »Jutra« nam daje dragoceno priliko, da spregovorimo besedo o provokaterjih, ki jo je »Jutro« tako neprevidno sprožilo. Morda bo vsaj to pot »Jutro« enkrat ostalo pri svoji besedi, da namreč hodijo po ulicah provokaterji ter skušajo povzročiti dogodke, ki bi jih potem nasprotniki mogli naprtiti naprednjakom. Odkod prihahajajo ti provokaterji, bo morda jasno iz sledečih podatkov, ki jih je ugotovila ljubljanska policija, za katere podatke imamo zanesljive priče in zaradi katerih se preiskava še nadaljuje.

V ponedeljek popoldne med pol četrto in četrto uro popoldne je skozi okno Kazine na ulico priletelo jajce, namenjeno fantom v novih fantovskih krojih, ki so tedaj šli tam mimo. Kdo je vrgel to jajce, nam zdaj še ni znano. Ugotovljeno je zgolj, da je to okno tisto, ki je vzidano v poslopje Kazine — da ne bo zopet pomote — da je to eno izmed tistih oken v Kazini, kjer se nahahajajo poslovni prostori naprednih društev in končno — »Jutro« glej provokaterje! — je policijsko ugotovljeno, da so se tisti čas v tisti sobi, iz katere je skozi okno Kazine priletelo jajce, nahajale tri osebe, med katerimi je bil tudi g. Drejče Verbič, nekoč dr. Kramerjev tajnik, bivši Orjunaš, sedaj urednik političnega dela »Jutra«, v katerem delu izhajajo tudi tako duhovite beležke o »neiskrenem zgražanju«, kakor piše samo »Jutro«.

Zdaj naj javnost sama presodi, odkod in zakaj provokaterji pri »Jutru«, zakaj vse izmikanje od odgovornosti za dejanja, katerih se polagoma sramuje tudi napredna javnost.

Končno še dve, tri o podiralcih evharističnih križev, o katerih je včerajšnji »Slovenec« namignil, da izvirajo tudi iz naprednih vrst. Tudi ta trditev »Slovenca« je po »Jutru« iz trte izvita. Da bomo tudi glede tega »Jutru« popolnoma zavezali jezik, naj navedemo zgolj to, da je bil v Dol. Logatcu aretiran človek, ki je podrl evharistični križ. Ta človek je priznal, da je pristaš JNS, priznal je tudi, da je v službi gospodarja, ki je vnet pristaš JNS, končno je prizjnal, da mu je padla misel v glavo, da bi se spravil nad evharistični križ, na poti proti domu, ko se je bil vračal s sokolske veselice.

»Jutro« si je torej dobro izprašalo vest!

† Karl Pollak

Včeraj dopoldne je umrl v Ljubljani znani in zaslužni industrijec g. Karl Pollak. Ne samo starejši rod, tudi mlajši ga bo ohranil v živem spominu, kajti pokojni Pollak je bil človek, ki je imel vedno dovolj smisla za vse, kar more količkaj prinesti naši industriji ugodnejšega razmaha. Med industrijci je v najbolj perečih vprašanjih veljal za moža, ki je dajal iniciative, in ki je tudi v mnogočem odločal. Kako je bil ta mož vesten in skrben gospodar, je pokazala posebno njegova mladost, ko se mu je posrečilo, da je iz najbolj skromnih sredstev, s katerimi je začel malo obrt, ustanovil sčasoma veliko podjetje, ki je zaslovelo vsepovsod, tudi v inozemstvu. Rodil se je v Tržiču pred 84. leti. Bil je vse svoje življenje veren katoličan. Obenem s pokojnim Krekom in proštom Kalanom je bil tudi soustanovitelj Krščanske socialne zveze, ki se je pozneje preosnovala v Prosvetno zvezo. Bil je tudi med ustanovitelji Vincencijeve konference za frančiškansko župnijo. V Ljubljani je pozneje oznoval veliko tovarno usnja, ki je lahko v vsakem oziru tekmovala z vsemi drugimi. S hvaležnostjo se ga bodo spominjali gotovo tudi številni delavci, ki jim je dal toliko kruha, in ljubljanski reveži, ki od njegovih vrat niso nikdar odhajali praznih rok. Tudi mnoga društva, ki jih je prostovoljno podpiral, ga ne bodo pozabila. Pokojniku blag spomin!

»Putnik« Ljubljana priredi 11. t. m. avtobusni izlet v Višnjo goro k otvoritvi novozgrajenega kopališča in plavalnim tekmam SK Ilirije. Odhod iz Ljubljane ob 8. izpred biljetarnice, Gajeva ulica. Povratek iz Višnjegore ob 22. Cena vožnji tja in nazaj 25 Din.

Nesreča na savinjski progi

Celje, 8. junija.

V današnjem »Slovenskem domu« smo opozorili, da še v Medlogu pri Celju na prehodu ceste preko savinjske železnice ni nobene zapornice, dasi se je na tem mestu dogodilo že mnogo nesreč. Na tem mestu se je danes zopet dogodila težka nesreča, ki bo tudi morda zahtevala človeško žrtev. Po cesti iz Petrovč se je ob 18.35 peljal na kolesu okrog 45 let star moški, ki je na omenjenem prehodu videl, da prihaja iz Petrovč vlak, vendar je mislil, da ga bo prehitel, zato je pognal kolo. Preden pa je zdrsnil iz proge, pa ga je še zajel vlak in ga sunil naprej, da je padel na trdo cesto. Pri tem hudem padcu je dobil nesrečnež nevarne poškodbe po glavi in tudi notranje poškodbe, da je takoj padel v nezavest. Strojevodja je vlak takoj ustavil, iz vlaka pa so se vsuli potniki, ki so takoj slutili nesrečo. Eden izmed potnikov je takoj pohitel v Joštov mlin in telefonično poklical iz Celja rešilni avtomobil, ki je odpeljal nesrečneža v celjsko bolnišnico. Zdravniki so takoj izvršili na ponesrečencu operacijo. Identitete še niso mogli ugotoviti, ker je poškodovanec še vedno v nezavestnem stanju, pri sebi pa ni imel nobenih listin. — Savinjski vlak je prispel v Celje s četrturno zamudo.

VI. Mariborski teden

Maribor, 8. julija.

Prireditve mariborskih tednov imajo namen prikazati predvsem delovanje in napredek naše obrti, trgovine in industrije. Vsi razstavljalci se zavedajo važnosti sodelovanja na Mariborskem tednu, zato se že dalje časa pred otvoritvijo vneto pripravljajo. Ena najzanimivejših razstav je vsako leto razstava naših agilnih obrtnikov, saj pa je tudi zelo pestra in tako za obrtnike kakor za obiskovalce koristna. Tudi letos so se mariborski obrtniki odločili za sodelovanje na VI. Mariborskem tednu. Po pripravah sodeč bo njihova razstava letos še večja in zanimivejša, saj bodo razstavljali obrtniki vseh strok. Sodelovali bodo mojstri, pomočniki in vajenci. Obiskovalci VI. Mariborskega tedna bodo lahko občudovali praktične izdelke na obrtniški razstavi in ugotovili lep napredek. Na razstavi se bo občinstvo seznanilo tudi z onimi izdelki, ki jih izdelujejo v odlični kakovosti domači obrtniki, ki pa smo jih doslej v veliki meri uvažali iz tujine.

Obrtniška razstava ima namen koristiti tudi obrtnikom samim, saj je znano, da nimajo baš rožnatega položaja. Prav zato je njihova marljivost in želja pripraviti čim lepšo razstavo tem bolj upoštevanja vredna. Ker je za obisk VI. Mariborskega tedna, ki se bo vršil od 31. julija do 8. avgusta, dovoljena polovična voznina, je pričakovati zelo mnogo obiskovalcev, ki bodo znali ceniti agilnost mariborskih obrtnikov.

Štiri nesreče

Ljubljana, 9. junija.

Včeraj opoldne je na križišču pred Figovcem podrl tramvaj 22 letno služkinjo Kocjančič Frančiško, ko se je vračala s trga. Dobila je hude poškodbe ter so jo morali prepeljati v bolnišnico.

Popoldne pa se je v jami za glavnim kolodvorom pripetila hujša nesreča, katere žrtev je postal 22 letni voznik Hujan Ivan iz Most. Hujan je iz jame g. Pipana za Vilharjevo cesto vozil gnoj s parom konj. Cesta iz jame je zelo napeta ter teče v useku. Težko naložen voz se je nenadoma nagnil ter pokopal pod seboj voznika Hujana. Policijska komisija je mogla zgolj ugotoviti, da je voz Hujanu zdrobil lobanjo ter je bil voznik zaradi tega takoj mrtev. Prepeljali so ga v mrtvašnico k Sv. Krištofu. Hujan je bil samski in brez premoženja.

V bolnišnico so danes pripeljali dvoje žrtev dela in sicer prvo 18 letnega zidarja Vrhovnika Franceta iz Svetinj pri Medvodah, kateremu je pri delu mešalni stroj za beton zdrobil levo nogo, potem pa 25 letno Makovec Marijo, kateri je enako neki stroj v tovarni Saturnus pri delu zmečkal prste na desni roki.

Obiščite VI. mariborski teden!

Od 31. julija do 8. avgusta 1937. (50% popusta na železnicah in parobrodih od 29. jul. do 10. avg.) **Velika gospodarska in kulturna revija!** Industrija — Tekstil — Obrt — Trgovina — Kmetijska razstava — Prva fitopatološka razstava — Pokušnja vin — Zgodovina — Umetnost — Grafična razstava — Tujski promet — Akvaristična razstava — Kuncerejska, golobarska razstava — Razstava malih živali — Modna revija — Mednarodni plesni turnir — »Sen kresne noči« na prostem — Koncerti — Kongresi — Sportne prireditve — Veselični park na razstavišču. — Mariborski otok, najlepše kopališče v Jugoslaviji, zeleno romantično Pohorje, vinorodne Slovenske gorice, gostoljubni, lepi Maribor — v a s v a b i j o !

Jeseniška stavka ponovno pred sodiščem

Ljublajna, 9. julija.

Lani 15. in 16. septembra so bili na Jesenicah viharni dnevi. Izbruhnila je stavka pri KID, odnosno pri »Slogradu«, ki je takrat gradil tovarni več objektov. Zaradi napadanja in psovanja, odnosno insultiranja delavoljnih delavcev je državni tožilec obtožil 4 delavske žene in 3 delavce, med drugimi tudi glavnega zaupnika. Državni tožilec je v tem slučaju prvič uvedel prakso, da je obtožil one osebe, ki so skušale delavoljne delavce odvrniti od dela, odnosno jim preprečiti delo, ne samo zaradi prestopka zoper osebno prostost in varnost po § 242 k. z., marveč tudi po strožjem členu 18 zakona o zaščiti javne varnosti in reda v državi. V oprostilni sodbi, ko je sodnik smatral, da ni podanih nikakih konkretnih dokazov za krivdo obtožencev, je sodnik poudaril, **da sta člena 17 in 18 zaščitnega zakona tako v ozki zvezi, da ju ni mogoče ločiti in torej obtožencev tudi ni bilo mogoče obsoditi po čl. 18 omenjenega zakona, ker gre za navadno stavko v privatnem podjetju,** ne pa pri državnem, ker oba člena sta **določena le za državne nameščence.**

Državni tožilec g. Branko Goslar je prijavil priziv zaradi kršitve zakona in zaradi odločbe prvega sodnika o krivdi. V svojih prizivnih izvajanjih je nato državni tožilec naglašal, da je prva sodba nepopolna, pravno pomotno pa je tudi naziranje, **da sta člena 17 in 18 zakona o zaščiti javne varnosti in reda v državi v tesni zvezi, da se nanašata samo na državne nameščence, ne pa na privatne delavce,** dalje je državni tožilec poudaril, **da stavka zasebnih nameščencev sama na sebi ni kazniva,** pač pa dejanje, s katerim se skuša koga odvrniti od dela.

Apelacijsko sodišče v Ljubljani je prizivu državnega tožilca ugodilo, prvo sodbo z dne 11. marca 1937 razveljavilo in zadevo vrnilo prvemu sodišču, da odredi ponovno razpravo.

Apelacijsko sodišče je v bistvu sprejelo stališče državnega tožilca g. Goslarja in je v razlogih s poudarkom navajalo:

Pravnopomotno je naziranje sodišča prve stopnje, da se člena 17 in 18 zakona o zaščiti javne varnosti in reda v državi ne nanašata na nastavljence v privatnih podjetjih. Člen 18 se nanaša na vse osebe v vseh zasebnih podjetjih. Tudi brezposelni lahko zakrivijo ta prestopek, ako skušajo druge zaposlene in delavoljne osebe od dela zadržati.

Stavka državnih uradnikov in uslužbencev, delavcev vojne administracije in uslužbencev samoupravnih teles je že kot taka kazniva. **Stavka uslužbencev v zasebnih podjetjih pa na sebi še ni kazniva.** Tak uslužbenec, ki sam ali z drugimi preneha z opravljanjem dela, ne more biti kaznovan. Člen 17 se nanaša samo na javne uslužbence, **člen 18 pa na vse osebe** (ali so kje v službi ali ne), pa skušajo druge, ki so zaposlene v zasebnih podjetjih, od dela zadržati. Namen člena 18 je ta, **da se zaščitijo delavoljni delavci** (stavkokazi) pred onimi osebami, ki jim hočejo preprečiti delo.

Pred kazenskim sodnikom-poedincem g. Jožetom Baričevičem se je včeraj v sobi 79 vršila nova razprava. Poleg 7 obtožencev je sodnik zaslišal tudi več prič, ki so v glavnem obremenjevale nekatere obtoženke. Da se zadeva popolnoma razčisti in dožene točen dejanski stan, je bila razprava v svrho zaslišanja nadaljnih prič na nedoločen čas preložena.

Posvetovanje o zračnem prometu

Ljubljana, 9. julija.

Že pred štirimi leti je bil uveden kot podaljšek zračne proge Sušak—Ljubljana še promet Ljubljana—Celovec. Ta proga pa je bila še isto leto opuščena, ker je bila pasivna. Zopet je bila potem uvedena čez dve leti, toda promet med Celovcem in Ljubljano tudi zdaj ni bil dosti večji. Lanska letalska nesreča v Ljubljani je seveda tudi po svoje povzročila, da letalski promet ni bil bolj živahen.

Za Ljubljano pa je velikega pomena, če imamo z inozemstvom vsaj eno zračno zvezo. Zato se je letos kljub bojazni, da bo zračni promet na progi Ljubljana—Celovec zopet opuščen, vendarle posrečilo, da je bil ta promet vsaj deloma zopet uveden, in sicer vozi letalo iz Celovca čez Ljubljano na Sušak trikrat na teden v mesecih juliju in avgustu. Toda potrebno je, da nam ta zračna proga ostane tudi za prihodnja leta, to pa bo mogoče le tedaj, če se bo promet na tej progi številčno dvignil.

Iz vseh teh razlogov je ljubljanski župan g. dr. Adlešič sklical danes dopoldne v magistratno dvorano zastopnike tiska, prometnih ustanov, policije, banske uprave ter zastopnike kino-podjetnikov na posvetovanje, kako dvigniti zračni promet Ljubljane z inozemstvom. Tega posvetovanja so se poleg župana g dr. Adlešiča udeležili za tujsko prometni oddelek magistrata g dr. Frelih, za bansko upravo dr. Pfeifer, za upravo policije g. Ramovž, za kino-podjetnike g. Prešeren, za Aeroput dr. Rape, za društvo »Putnik« in Zvezo za tujski promet g. Pipenbacher.

Na posvetovanje je prišel iz Zagreba tudi g. dr. Mayer, tajnik zagrebške občine, kot zastopnik zagrebškega župana, dočim se je sušaški župan dr. Ružič opravičil.

Posvetovanje je uvedel g. dr. Adlešič, ki je prisotne seznanil najprej s podobnim posvetovanjem, ki se je bilo vršilo dne 1. julija v Celovcu na pobudo celovške občine. Tam so bila po svojih zastopnikih zastopana avstrijska mesta Gradec, Dunaj in Celovec, ki so vsa enako z nami prizadeta glede poživitve zračne proge Dunaj—Gradec—Celovec—Djubljana—Sušak.

V svojem obširnem poročilu o tem posvetovanju v Celovcu je g. župan dr. Adlešič, ki se je posvetovanja udeležil v imenu Ljubljane, navajal vse zanimive predloge, ki so jih v Celovcu na tem posvetovanju sprožili razni udeleženci posvetovanja. Zanimive so tudi številke o lanskem prometu na tej progi. Vozilo je 16 sedežno letalo, ki je na progi Dunaj—Gradec prevozilo 794 potnikov, na progi Gradec—Celovec 711 potnikov, med Celovcem in Ljubljano 609 potnikov in končno med Ljubljano in Sušakom 804 potnike. Skupno število potnikov znaša torej na tej progi 2878, razen tega pa je letalo prevozilo tudi veliko množino pošte. Na posvetovanju v Celovcu so ugotovili, da bo treba za poživitev zračnega prometa urediti sistematično reklamo.

Župan dr. Adlešič je nato navajal vse okolnosti, ki nas nujno silijo k resnemu delu za dvig zračnega prometa tudi pri nas. Ljubljana je živo zainteresirana, da se proga z inozemstvom na vsak način vzdrži. Po tej poti prihajajo k nam tujci, to pa je tudi edina pot, ki nas po zraku veže s tujim svetom. Češkoslovaška je uvedla zračno progo Praga—Celovec in dalje v Italijo, Madžarska namerava prihodnje leto uvesti progo Budapest—Celovec—Benetke, Avstrijci pa bodo takisto znova uvedli progo Celovec—Salzburg—Monakovo. Tako smo nujno prisiljeni, da tudi mi svojo progo s Celovcem vzdržimo zaradi mednarodnega prometa, ki bo sicer šel mimo nas.

V Celovcu so se zadnjič dogovorili, da bodo vsa prizadeta mesta, torej Gradec, Celovec, Ljubljana in Sušak, skrbela za to, da bodo domači dnevni časopisi čim več pisali o tej progi, zlasti o vseh lepotah teh krajev, nad katerimi poteka proga. Dalje bodo ta mesta skupno izdala plakat, ki bo nazorno prikazoval vse najlepše kraje s te proge.

Obenem so se delegati v Celovcu domenili, da bodo poskrbeli tudi za reklamo v kinih, ki naj bi enako prikazovala lepoto vseh krajev, ki jih ta letalska proga obsega. Za prihodnje leto bodo vsa prizadeta mesta izdala skupen prospekt, kjer bodo vse lepote teh krajev slikane in opisane. V Celovcu so tudi govorili o ugodnostih za skupinska potovanja in župan dr. Adlešič je poročal danes, da je avstrijska družba za zračni promet že pristala, da bodo skupine najmanj 5 oseb uživale na potovanjih na tej progi 20% popusta, skupine od 6—10 potnikov pa celo 30% popusta. Razen tega je celovški župan obljubil ljubljanskemu, da bodo posamezne skupine, ki bi na tak način prihajale v Celovec, uživale tudi druge ugodnosti na Koroškem, če bodo svoj prihod pravočasno sporočile celovškemu magistratu.

Po uvodnem govoru g. župana dr. Adlešiča so govorili posamezni zastopniki, ki so bili prišli na posvetovanje. Tako je dr. Rape povedal, da je zlasti treba urediti dovozno cesto na letališče, ki je že v obupnem stanju. Župan je obljubil, da se bo cesta še letos dostojno uredila. Dr. Rape je tudi pojasnil vprašanje pristaniške zgradbe na letališču. Ta zgradba je potrebna, vsa tuja letališča jo imajo, v Ljubljani jo pogrešamo že vsa leta, načrti so že narejeni, tudi potrjeni, le denarja letos še ni mogoče dobiti, ker je ves kredit izčrpal Sušak za betoniranje podlage na svojem letališču.

Posvetovanje ob času tega poročila še traja.

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Stojadinovićev govor o konkordatu

Vse dosedanje delo vlade, ki ji imam čast predsedovati in ki je že več velikih vprašanj uredila v korist pravoslavne cerkve in pravoslavne duhovščine, lahko to najbolje potrdi. Sicer je pa za to poroštvo že moja osebnost kot dobrega Srba in dobrega pravoslavca. Toda, gospodje, razumem, da imam tudi nejeverne Tomaže, ki hočejo s svojimi očmi videti in s svojimi rokami otipati in ki več dado na pisano besedilo zakona kakor na ustmene izjave, naj bodo še tako svečane. Jaz kot pošten človek, ki sem zmerom resnico govoril in ki sem zmerom držal svojo besedo, ne želim tudi ne v tej točki niti najmanjšega nesporazuma med kraljevsko vlado in srbsko pravoslavno cerkvijo. Med kraljevsko vlado in srbskimi pravoslavci ni treba in ne sme biti nesoglasij. Odločil sem se sporazumno s svojimi tovariši v vladi, da v predlagani zakonski načrt o konkordatu spravimo še nov člen, ki bi se imel takole glasiti (viharno in dolgotrajno ploskanje v dvorani):

Na podlagi določb čl. 11 ustave o enakopravnosti veroizpovedi se pooblašča ministrski svet, da sme na predlog pravosodnega ministra z uredbo z zakonsko močjo priznati drugim priznanim veroizpovedim iste pravice in ugodnosti, kakor jih dobi s tem konkordatom rimsko-katoliška cerkev. (Vzkliki v dvorani: Živel!) Tako se ne bo mogla nobena veroizpoved čutiti prikrajšano.

Vera in politika

Gospodje! Mi odklanjamo v celoti očitke, da bi ta konkordat mogel kršiti načelo verske enakopravnosti. Očitkov je bilo dovolj, toda štirim med njimi sem zaradi njihove važnosti posvetil posebno pozornost. Prvi se tiče čl. 8 konkordata. Tiče se morebitne skrbi, da se katoliški duhovniki bavijo z aktivno politiko. Glede tega člena konkordata so se slišali očitki, da je proti ustavi in da spravlja našo vlado v podrejen položaj nasproti Vatikanu. To, gospoda, nikakor ne drži. Ne drži ne eno ne drugo. Predvsem ne more biti govora o kršitvi ustave, ker je znano, da daje naša ustava državljanom mnoge pravice in svoboščine, toda povsod zelo modro dodaja: »v skladu in v mejah zakonov«. Takšna je stvar tudi tu. Z zakonom se morejo omejiti razne državljanske pravice, tem laže, ker so te omejitve v tem primeru nasproti katoliški duhovščini izvršene sporazumno z zakonitimi zastopniki iste duhovščine. Naravno je, da sveta stolica v nobenem primeru ni mogla soglašati, da bi te omejitve veljale samo za katoliško duhovščino, temveč za vse ali za nikogar. Toda vprašanje o tem, ali se bo ta prepoved vmešavanja v politiko sploh izvajala ali ne, nikakor ni odvisno od Vatikana, temveč izključno od naše vlade. Ker so pa nekateri v svojih kritikah trdili, da se je naša vlada dejansko podredila Vatikanu, sem želel razpršiti tudi najmanjši sum glede tega in sem se obrnil do Vatikana preko tukajšnjega papeškega nuncija in sem dobil uradni odgovor, ki sem ga že imel čast dostaviti odboru za konkordat. Ta odgovor pravi, da sveta stolica ni zahtevala, da pride tisti člen v konkordat, in tudi ne bo zahtevala. To torej ni odvisno od Vatikana, temveč od naše vlade. Zato kritika glede te točke popolnoma odpade.

Zaščita naših narodnih manjšin

Bila je še točka večjega pomena, kjer sem takisto želel dobiti avtentična pojasnila. Ena se tiče zaščite naših narodnih manjšin in njihovega jezika po katoliški cerkvi. Glede te točke sem dobil popolnoma zadovoljiv odgovor od tukajšnje apostolske nuncijature. Odgovor pravi, da se bo sveta stolica v skladu z načeli, ki jih je zmerom zastopala glede uporabe materinščine v dušnopastirskem verskem pouku in v življenju katoliških organizacij, zmerom zanimala in zavzemala za pravico do uporabe narodnega jezika pri jugoslovanskih narodnih manjšinah, tudi tedaj, če se v bodoče ne bi sklenili drugi dogovori o konkordatu.

Popolna umestnost konkordata

Predaleč bi me pripeljalo, če bi se spuščal še v pojasnjevanja in pobijanja drugih kritik zakonskega predloga o konkordatu. Sicer je pa o tem že izšla posebna knjiga, zelo strokovnjaško in nepristransko napisana, pod naslovom »Konkordat in kritika konkordata«; na to knjigo vas opozarjam. Toda tisto, kar se doslej v naši javnosti ni zadosti poudarilo, so dobre in pozitivne strani tega konkordata. Predlagani konkordat je več kritikov označilo kot bogve kakšno nesrečo, ki nas bo z njim zadela. Toda ti kritiki niso hoteli povedati našemu dobremu srbskemu narodu, da živimo mi v Srbiji in v Črni gori že dolgo pod konkordatom, v Srbiji od leta 1914, v Črni gori pa že od leta 1887, in vendar se nam ni, hvala Bogu, pripetila nobena nesreča ne za pravoslavno cerkev, ne za državo (odobravanje). Če so takratni naši vladarji in vlade smatrale, da so nam konkordati potrebni, ko je bilo v Srbiji in Črni gori številčno tako neznatno malo katoličanov, kako ne bi potem mislili, da nam je konkordat potreben danes, ko imamo v naši državi več milijonov rimskih katoličanov! Ne samo en konkordat ali dva — šest raznih konkordatov je v veljavi danes v naši državi. Sodeč po tej zakonodaji, kraljevina Jugoslavija danes sploh ne obstoji, temveč obstoje Srbija, Črna gora, Bosna in Hercegovina, Hrvatska in Slavonija, da celo bivša Avstrija in Madjarska. Ali hočete, gospoda, gledati še dalje takšno cerkveno zakonodajo, po kateri še meje katoliške cerkve v naši državi niso začrtane v skladu s tistimi mejami, ki jih je naša hrabra vojska in ves naš narod s svojo krvjo zarisal pred 20 leti enkrat za vselej? Ali moremo še dalje gledati, da se v cerkvah na naših tleh omenjajo v molitvah imena tujih cerkvenih starešin, katerih sedeži so v drugih državah? Če hočete vse to še dalje gledati, potem, gospodje, bodite proti temu konkordatu.

Ne bi vas maral, gospodje, utrujati tudi ne z razlaganjem vseh dobrih strani tega konkordata. Vsekakor ste ga prebrali in ste mogli videti, da nam prinaša poroštvo za naš narodni jezik v katoliških cerkvah, da nam daje pravico do sodelovanja pri imenovanju katoliških škofov itd. Vse to so, gospodje, koristne stvari za našo državo in za naš narod.

Toda utegnete reči, da je konkordat dober, a mogel bi biti še boljši. Mogoče. Ne mislim braniti vsake črke tega konkordata, toda enega ne pozabite: konkordat pomeni že po svojem imenu sporazum, a za sporazum je potrebno soglasje dveh volj.

Mi smo lojalni in pošteni

Oprostite gospodje, da nisem skromen, ker zaupam vase in v svoje tovariše v vladi in ker verujem, da bomo znali zakon o konkordatu takoj izvajati, da bo to izvajanje želo kmalu popolno in vsestransko odobravanje in zadovoljstvo našega naroda. Zato smo, gospodje, sklenili, je nadaljeval predsednik vlade, da konkordat sprejmemo in spravimo skozi parlament. V ostalem poznamo samo eno vlado, ki je odrekla obveznost svojih prednic. Vsi veste, katera vlada je to bila in kje zaseda. Jaz po tej poti ne morem voditi svoje države. Ko vam, gospodje, predlagam, da vsi sprejmemo danes ta konkordat, vam dejansko predlagam, da se trgovsko izrazim, da plačamo menico, ki ji je rok zapadel. (Ploskanje in odobravanje.)

Kot predsednik vlade in minister zunanjih zadev apeliram na vas vse, da glasujete za predlog o konkordatu, ki vam bo prinesel verski mir in slogo, in ki vam bo tudi pomagal, da izvršimo oporoko velikega kralja: da ohranimo Jugoslavijo!

Besede predsednika vlade in zunanjega ministra so narodni poslanci in senatorji sprejeli z velikim odobravanjem.

Kulturni koledar

Meško Jakob

9. julija 1824 se je rodil v Savcih pri Sv. Tomažu nad Veliko Nedeljo narodni buditelj Meško Jakob. Gimnazijo je študiral v Varaždinu, modroslovje in bogoslovje v Gradcu. Potem je kaplanoval in bil župnik po raznih krajih. Povsod, kjer je bil, je skušal ljudstvo narodno prebuditi, ga dvigniti v prosveti in gospodarstvu. Leta 1870 je osnoval v Slov. goricah Politično in narodno-gospodarsko društvo. Bil je dopisnik različnih nemških listov in Slovenskega gospodarja, kjer je priobčil tudi več daljših sestavkov, med njimi tudi: Gregor Jožef Plohel, ki je pozneje izšla v knjižici. — Meško je bil tip narodnega duhovnika, v katerem se je s katoliško miselnostjo družila širokogrudna liberalnost. Njegova zlata maša 8. avgusta 1887 je bila pravi narodni tabor, na katerem se je zbralo ljudstvo Slov. goric in Ptujskega polja. — Umrl je 13. aprila 1900.

Ljubljana danes

Koledar

Danes, petek, 9. julija: Nikolaj.
Jutri, sobota, 10. julija: Amalija.
Nočno službo imajo lekarne: mr. Bakarčič, Sv. Jakoba trg 9, mr. Ramor, Miklošičeva cesta 20 in mr. Gartus, Moste.
Kino Union: Raskoljnikov.

TEL. 22-21 **UNION**

Veliko filmsko delo po znamenitem romanu „Zločin in kazen"

„Raskoljnikov"

Harry Baur

Predstave danes ob 19·15 in 21·15 uri

Na popravne izpite se učenci najbolje pripravijo v tečaju, s katerim bo pričelo Društvo brezposelnih profesorskih kandidatov na prvi državni realni gimnaziji dne 19. julija. V tečaju učijo samo mladi sposobni profesorski kandidati in sicer vsak samo predmete svoje stroke. Poleg pouka samega se dijaki v obliki korepetitorija pripravljajo za naslednji dan. Na tak način se more dijak uspešno pripraviti za izpit. Informacije o tečaju dobite vsak dan od 10 do 11 v vratarjevi loži na univerzi.

Martinščica

Nove prijave dijakinj sprejemamo še do 20. julija. Pozivljamo vse dijakinje, ki so se že prijavile v pisarni mestne ženske realne gimnazije (licej) za letovanje v Martinščici, da do 20. julija vplačajo 700 Din za oskrbo in 85 Din za potne stroške. Sestanek vseh udeleženk bo 28. julija ob 10 v fizikalni dvorani liceja. Na tem sestanku bo ga. profesorica, ki bo skupino spremljala in v koloniji nadzorovala, dala še posebna pojasnila za pot.

Opozarjam, da je za prijave še vedno čas in da v licejsko skupino sprejmemo tudi vse dijakinje drugih zavodov, ki bi želele letovati v Martinščici. Za Ljubljano je rezervirano posebno poslopje s 50 posteljami in je torej prostora še vedno dovolj na razpolago.

Odpotovale bomo 29. julija ob 20 z brzovlakom čez Zagreb. V Martinščici ostanemo točno 4 tedne. V kolonijo bodo v mesecu avgustu sprejete izključno le dijakinje in dečki do 10. leta. Nadzorstvo vršijo profesorice. Za pouk v plavanju, veslanju, tenisu, sploh v vseh športih so na razpolago posebni učitelji. Dijakinjam so vsa športna igrišča, vse igre in čolni (40 sandolin) vedno na razpolago. Poleg izvrstne oskrbe (5 krat na dan obilna in dobra hrana) nudi kolonija dva brezplačna izleta (Rab, Crikvenica itd.). Dvakrat tedensko predvajajo na prostornem vrtu ton-filmske predstave, ostale večere igra lasten jazz-orkester ali pa radio za ples in zabavo. Novo kopališče na rtu je zaščiteno z mrežo. Podrobne informacije daje in sprejema prijave vsak dan od 9 do 11 pisarna Mestne ženske realne gimnazije na Bleiweisovi cesti. — Vodstvo.

Prosvetni dan v Kranju v nedeljo, 11. julija

V dnevih, ko nam je legel v grob naš veliki voditelj, ki nam je z ognjevito besedo, ki jo je imel vedno, in z dejanjem kazal pot k pravi krščanski prosveti, obhajamo Gorenjci svoje prosvetne slavnosti v Kranju. Po njegovi besedi, da bomo kdaj veliki dočakali velike čase, bomo prihiteli od vse povsod, tam od sivih planin, od Svetega Jošta, izpod Šmarne gore in Sorškega polja, da zberemo svoje vrste, se pri svojem Bogu ogrejemo za zvestobo Bogu in narodu. Posebna zanimivost te prireditve je prosvetnokulturna razstava, ki naj pokaže vsem, da Cerkev goji in plemeniti vse, kar je človeku lepega in dobrega. Veliko lepih slik, podob in kipov naših slavnih mož: Mencingerja, Layerja, Kremserschmieda, veliko zanimivih starih podob, ki so prava redkost in umetnina, bo razstavljenih te dni v župnišču v Kranju. Razstava bo odprta od 11. do 19. julija.

V nedeljo je glavna prireditev prosvetnih društev v starodavnem Kranju nad Savo.

Do četrt na osem se zbero udeleženci na stavbišču nove šole za pokopališčem v Kranju. Nato bo sprevod k sv. maši na Glavnem trgu. Pri sv. maši bo ljudsko petje. Pojte vsi!

Držite se navodil rediteljev! Po sv. maši slavnostno zborovanje, nato sprevod v pozdrav častnim gostom.

Popoldne ob dveh slovesne litanije. Po litanijah odhod na novi športni prostor, ki bo ta dan slovesno odprt. Na športnem prostoru bo javen nastop: petje, recitacija, telovadba.

Za okrepčila bo poskrbljeno na prostoru samem. Nabavite si slavnostni znak, ki stane do nedelje 3 Din, v nedeljo pa 4 Din.

Zgrnimo se od vseh strani v lepi Kranj. Našo prireditev obiščejo odlične osebnosti, da dajo poudarka in priznanja našemu delu. Vso prireditev naj preveva misel nesmrtnega nadpastirja, izražena na celjskih dneh:

Zahtevamo povsod Boga in Devico Marijo!

*

Društvom ljubljanske dekanije!

Trnovski prosvetni tabor, ob katerem proslavi trnovska prosveta svoj 30 letni jubilej ter prejme krasen nov prapor, je obenem prireditev cele dekanije. Dolžnost vseh društev, odsekov in krožkov je, da misli, ki so jim bile sporočene v okrožnicah, še enkrat premislijo ter vse ukrenejo, da bo udeležba na taboru čim številnejša in čim učinkovitejša. Posebno opozarjamo, da je treba biti zaradi jubilejnega sprevoda skozi mesto najkasneje do 8. v nedeljo v Ljubljani. Ravnajte se točno po navodilih rediteljev! Zbirajte se takoj po prihodu v Ljubljano v Pražakovi in Cigaletovi ulici (t. j. ob sodniji).

Načrt resolucij z glavne skupščine Zveze mest

Na redni letni glavni skupščini Zveze mest kraljevine Jugoslavije, ki je bila 18. junija 1937 v Banjaluki, je bil sprejet sledeči načrt resolucij:

I. Zveza mest obnavlja tudi to pot svojo prejšnjo zahtevo, da se izda po zaslišanju Zveze mest enoten zakon o samoupravnih financah, s katerim bi se v zadostnem obsegu zagotovili zadostni dohodki za opravljanje samoupravnih nalog ter poslov prenešenega delokroga, prepuščajoč mestom popolno svobodo pri določanju občinskih potreb, kakor tudi pri iskanju in uvajanju davščin, ki bi ustrezale lokalnim razmeram in potrebam mest. S tem zakonom naj se definitivno postavijo znosni liberalni principi finansiranja mest, pa tudi meje državnega nadzorstva nad denarnim gospodarstvom občin, da bo zagotovljena prava in resnična občinska samouprava. Pri tem je treba pravično razmejiti interesne sfere države, banovin in občin, da ne bi morala nositi mesta za vzdrževanje banovin bremena, ki daleč presegajo koristi, ki jih banovine nudijo mestnim občinam.

II. Upravičena je težnja mest, da bo tudi pred izdajo zakona o samoupravnih financah omogočeno čim bolj svobodno sestavljanje proračunov in financ, kakor tudi regeneracija in konsolidacija mestnih financ, ki so v mnogih mestih doživele v času gospodarske krize težke in usodne motnje. Zato predlaga Zveza mest te-le nujno potrebne ukrepe:

1. da prenehа pooblastilo dosedanjih finančnih zakonov, s katerim more ministrski svet z uredbami, ki imajo moč zakona, ne oziraje se na dosedanje zakonske in samoupravne predpise, določati osnove samoupravnih izdatkov, kar nasprotuje osnovnim principom prave samouprave;

2. da se pri izdajanju navodil po čl. 2 § 124. zakona o mestnih občinah omogoči uravnovešenje proračuna in kritje nujnih potreb; zlasti

3. da se dovoli mestom nujno potrebno zvišanje občinske doklade na državne in neposredne davke in drugih že vpeljanih davščin, nadalje vpeljava davščin, ki jih druga mesta že imajo, kakor tudi povsem novih davščin, ki jih zahtevajo lokalne potrebe in razmere.

4. da se nujno vzame v pretres prevažno vprašanje konsolidacije in sanacije mestnih dolgov, v namenu, da bi se mesta rešila težkega bremena dragih letečih dolgov in da bi bila zmožna velikih investicij, ki jih zahteva današnji čas na njihovem ekonomskem, zdravstvenem, prosvetnem in socialnem področju;

5. da se mestne nepremičnine in mestna podjetja, katerih dohodki so tudi sicer namenjeni splošnim interesom mesta in države oproste plačevanja državnih neposrednih davkov;

6. da se uredi vprašanje pobiranja banovinskih davščin na področju mest ter da se da mestom za to delo nadomestek, bodisi v pavšalnem znesku, bodisi v procentih, odnosno, da se mestu pridele banovinski nameščenci, ki bodo zaposleni pri vplačevanju banovinskih davščin;

7. da se mestom zagotove z zakonom dotacije za upravljanje prenešenega delokroga, ki zahteva v nekaterih mestih ogromne proračunske kredite, ali

8. da se iz istega razloga razpravlja in reši vprašanje participacije mestnih občin na določenih vrstah državnih neposrednih davkov, kakor na zgradarini, pridobnini, skupnem davku na poslovni promet itd.;

9. da se uredi vprašanje stroškov za vzdrževanje predstojništev mestnih policij na isti način, kakor je to urejeno v mestih s policijskimi upravami;

10. da se posveti posebna pozornost vprašanjem, da se mesta oproste bremena za vzdrževanje sreskih načelstev ter državnih in samoupravnih bolnic, prav tako pa tudi vzdrževanje poslopij, za državne srednje in strokovne šole;

11. da se splošno revidirajo zakoni, ki mestom nalagajo razna bremena v poslih državne uprave in da ostanejo samo tista bremena, ki so upravičena, kakor tudi, da se zakoni s takšno obremenitvijo mest v bodoče morejo izdajati samo po pristanku finančnega ministrstva kot nadzorne oblasti nad denarnim gospodarstvom mest; a da se pri tem

12. s splošnim navodilom odredi, da gredo po možnosti vse denarne globe, zlasti pa one po §§ 74. in 78. zakona o notranji upravi v mestih v korist mestne blagajne;

13. da se meščanske šole uvrste v srednje šole in da preide vzdrževanje teh šol na državo odnosno banovino, ker v take šole ne hodijo samo otroci iz mesta, ampak tudi iz okolice;

14. da se tudi mesta oproste plačevanja stanarin učiteljem ljudskih šol in da to dolžnost prevzame država;

13. da se spremeni zakon o bolnicah in da se mesta oproste plačevanja prispevkov za vzdrževanje državnih in banovinskih bolnic, kakor tudi plačevanja bolniških stroškov za osebe, ki niso pristojne v mesto;

16. da se mestom resnično in pravočasno plačujejo najemnine za uporabo najetih mestnih zemljišč in poslopij za razne državne namene;

17. da se z zakonom za vso državo enako uredi vprašanje povračila za mestne nepremičnine, izrabljaje za državne namene;

18. da se z zakonom uredi dajanje podatkov s strani poštnih uradov mestnim občinam zastran pobiranja mestne trošarine na poštne pošiljke;

19. da se ukine razpis generalne direkcije državnih železnic G. D. br. 83920/36, s katerim je prepovedano dajanje podatkov o blagu, ki se prevaža po železnici, zastran plačanja občinske in banovinske trošarine;

20. da se reši vprašanje mestnih poslopij za vojaško uporabo, ker je bilo to predvideno v zakonu o nastanjevanju vojske in mornarice pred izvršeno izpremembo § 68. zakona o proračunskih dvanajstinah za leto 1935/36., ker je to Zveza mest že prej zahtevala;

21. da se na pravičnejši bazi in za mesta ugodneje reši vprašanje obdavčenja podružnic podjetij, obvezanih javno polagati račune, v smislu prejšnje zahteve Zveze mest;

22. da se najde zakonska možnost, da bi se industrijskim podjetjem, izdelujočim obleko in obutev na veliko, preprečilo odpiranje prodajalnic na deželi, kar se vrši samo v namenu, da se odtegnejo plačevanju mestnih trošarin odnosno uvoznin.

III. Ker mesta niso mogla napraviti in izdati pravilnikov po § 124. zakona o mestnih občinah niti v podaljšanem roku, prosi Zveza mest, da se rok za izdanje teh pravilnikov podaljša za nadaljnih 6 mesecev.

IV. Ker zahtevajo mestna podjetja, ki se vodijo na trgovski način, samostojen proračun, nezavisen od mestnega proračuna, zahteva Zveza mest, da se ukine odredba § 88. zakona o proračunskih dvanajstinah za mesece avgust—marec 1935/36. l., po katerih tvorijo proračuni skupno in nedeljivo celoto z mestnim administrativnim proračunom.

V. Zveza mest prosi, da se čimprej izvede revizija zakona o mestnih občinah, in to po predlogih Zveze mest, predloženih s skupščine, ki se je vršila 8. XII. 1935. na Sušaku, kakor tudi po predlogih, sprejetih na tej skupščini.

VI. Ker do danes še ni v smislu § 149. zakona o mestnih občinah v celoti izvršen prenos poslov iz § 89. istega zakona za mesta in ker so poleg tega razni spori o pristojnosti med mesti in državnimi oblastmi prve stopnje, prosi Zveza mest, da se čimprej izvrši omenjeni prenos poslov na mesta in da se s čim bolj detajlnimi odredbami odredi razmejitev med državnimi oblastmi prve stopnje in mestnimi občinami, a da se mestom, ki bi to zahtevala, pristojnost v poslih obče uprave razširi v smislu čl. 3 § 89. omenjenega zakona, zlasti za posle po zakonu o obratih.

VII. Ker so z odredbo t. v. § 8 uredbe o nadzorstvu nad zavarovalnimi družbami, po kateri se morejo matematične rezerve zavarovalnih družb vlagati samo v one mestne vrednostne papirje, ki se kotirajo na borzi, na veliko oškodovani interesi dotičnih mest, zahteva Zveza mest izpremembe omenjene odredbe na korist mestnih občin in njihovih podjetij.

VIII. Ker so začele zadnji čas nekatere banovine zahtevati registracije mestnih klavnic in prostorov za zagreb mrhovine (mrhovišče), prosi Zveza mest ministrstvo trgovine in industrije za izdajo navodil, da se registracija mestnih klavnic in prostorov za zagreb mrhovine more zahtevati le tedaj, ako se vodijo kot gospodarska (pridobitna) podjetja v smislu § 1. zakona o obrtih, ne pa tudi tedaj, ako so to sanitarne ustanove brez gospodarskih namenov.

IX. Zveza mest tudi topot obnavlja svoje prejšnje zahteve, da se pravnim referentom mest, ki vrše posle iz § 154. zakona o mestnih občinah, prizna z zakonom vsa doba mestne službe kot staž za polaganje sodno-advokatskega izpita.

X. Zveza mest toplo pozdravlja akcijo Zveze mest kraljevine Rumunije in Zveze čeških mest in občin za zbližanje mest Male antante na ekonomskem in kulturnem polju z osnovanjem Zveze mest Male antante.

Evropski finale za Davisov pokal

Danes popoldne nastopita Nemčija in Češkoslovaška končno borbo za evropski finale za Davisov pokal. Za Češkoslovaško nastopata Hecht in Menzel, za Nemčijo pa v. Cramm in Henkel. Danes bosta odigrani v Berlinu dve single partiji, jutri double, pojutrišnjem pa ostali dve single partiji.

Menzel in Hecht, češkoslovaška zastopnika, sta odlična igralca, vendar imajo Nemci s svojima igralcema več šans, zlasti še, ker igrajo v Berlinu. Močnejši so zlasti Nemci v doubleu, ki bo verjetno tudi odločil zmago.

V primeru, da zmaga Nemčija, pride torej v finale z Ameriko. Iz te borbe pa bo Nemčija težko izšla kot zmagovalec, kajti ameriški igralec Budge — wimbledonski zmagovalec, pa Grant, Parker in Mako so igralci, pred katerimi bo Nemčija verjetno klonila. Amerika postaja v mednarodnem tenisu zopet tako močna, kot je bila nekdaj pred leti: Američani so poslali v Wimbledon tri igralce: Budge-a, Parkerja in Granta, ki so se vsi placirali med poslednjih osem igralcev. Wimbledon že daje slutiti, da evropski finalist, pa bodisi, da bo to Nemčija, ali pa Češkoslovaška, ne bo uspel proti Američanom. Prav tako pa tudi ne bodo mogli Angleži odoleti končnemu finalistu, ki bo po vsej verjetnosti ravno Amerika.

Če se bo to zgodilo, potem se bo Davisov pokal preselil po desetih letih zopet nazaj v Ameriko, ki ga je izgubila leta 1927 proti znamenitim francoskim mušketirjem. Z dejstvom pa, da bi se preselil Davisov pokal nazaj v Ameriko, se bo preselilo tudi težišče zanimanja za to dragoceno darilo v novi svet.

Evropski finale, ki bo odigran v teh treh dneh, bo razločno pokazal še enkrat, kdo je v Evropi najboljši teniški igralec.

Triestina : Ilirija

V okviru pokalnega tekmovanja nastopi jutri zvečer na kopališču Ilirije tržaški plavalni klub Triestina. Program obsega naslednje točke:

100 m prosto (za Ilirijo Vilfan, Fritsch, Ziherl), 400 m prosto (Mihalek, Pestevšek), 100 m hrbtno (Vilfan, Schell), 200 m prsno (Cerar, Hribar), 4 krat 200 m prosto (Fritsch, Schell, Vilfan, Mihalek).

Danes nastopijo v 100 m prosto (Bradač, Grošelj), 100 m hrbtno (Bradač, Finc), 100 m prosto (Finc, Vernen), 4x50 m prosto (Grošelj, Bradač, Finc, Teržan).

Tekmovanje bo zaključila waterpolo tekma. — Postava Tržačanov še ni znana.

Prosvetni tabor v Trnovem

Spored: V soboto, 10. julija ob pol 7. promenadni koncert godbe »Sloge« pred trnovsko cerkvijo. — Ob 8. zvečer na Emonski cesti podoknica bolnici ge. Zori Curkovi in botru, mestnemu županu g. Juro Aglešiču, katero priredi pod vodstvom svojega pevovodje g. dr. Antona Dolinarja pevsko društvo Ljubljana. — Ob pol 9. zvečer na vrtu trnovskega Prosvetnega doma slavnostna igra s petjem in godbo »Zlatorog«.

V nedeljo, 11. julija: Ob 8. zjutraj zbiranje za slavnostni sprevod v Pražakovi in Cigaletovi ulici (za justično palačo). Nato sprevod po Miklošičevi čez Marijin trg, po Wolfovi ulici, čez Kongresni trg, po Vegovi ulici, Emonski cesti, Karunovi ulici na vrt trnovskega Prosvetnega doma. — Ob 10. dopoldne sprejem pokrovitelja g. bana dr. Marka Natlačena, botrice ge. Zore Curkove in botra, mestnega župana dr. Juro Adlešiča. Nato blagoslovitev prapora, sv. maša z ljudskim petjem in cerkvenim govorom. Po sv. maši prosvetni tabor, na katerem govorita g. Fr. Sa. Finžgar in Ivo Peršuh. — Ob 2. popoldne pred trnovsko cerkvijo koroški narodni običaj »štehvanje«. — Ob pol 4. pop. športno-telovadni nastop na vrtu trnovskega prosvetnega doma. Nato tekmovanje narodnih noš, koncert in prosta zabava.

Zbiranje za sprevod. Ponovno prosimo in pozivamo vse udeležence prosvetnega tabora, da se zanesljivo uvrstijo v sprevod in se v ta namen zberejo v nedeljo ob 8. zjutraj na določenih zbirališčih.

Vreme. Prosvetni tabor se vrši ob vsakem vremenu, le v slučaju dežja se uprizoritev »Zlatoroga« preloži na 17. julij. Ostali spored se vrši točno po programu.

Od tu in tam

Amerikanske Hrvate, ki so se včeraj iz Amerike vračali domov skozi Ljubljano, je Zagreb sprejel nad vse veličastno. Na postaji se je zbralo na tisoče ljudi, ki so došlim bratom navdušeno vzklikali. Pozdravila sta jih predsednik »Hrvatskega Radiše« Milan Prpič in zastopnik mestne občine. Vsem se je za sprejem zahvalil predsednik zajednice amerikanskih Hrvatov g. Ivan Butkovič. Po ulicah, kjer so korakali gostje, se je nabralo ogromno ljudstva. Danes se bodo amerikanski Hrvatje poklonili na grobu Stjepana Radiča, nakar bodo sprejeti tudi pri dr. Vladku Mačku.

Patrijarhu Varnavi se bolezen še ni obrnila na bolje, pa se tudi poslabšala ni. Včeraj sta ga pregledala dva dunajska specijalista, profesorja dr. Eppinger in dr. Hoff. Obolenje želodca in črevesja, ki se je v zadnjem času pojavilo, je krivo, da patrijarh ne more zauživati zadostno hrane. Zdravniki, ki so stalno ob bolniku, pravijo, da je bolezen še vedno nevarna, vendar pa ni nastopilo nobeno poslabšanje. V vseh pravoslavnih cerkvah se berejo molitve za patrijarhovo zdravje. Okrog patrijarhovega dvorca pa se vedno zbirajo ljudje, ki poizvedujejo za zdravjem poglavarja pravoslavne cerkve.

Vlada se bavi z vprašanjem povišanja uradniških plač. Tako je včeraj v Narodni skupščini izjavil prometni minister dr. Mehmed Spaho, ko je odgovarjal na interpelacijo poslanca Lukačiča glede preobremenjenosti železniškega osebja v ljubljanski železniški direkciji. Minister Spaho je tudi rekel, da v okviru kreditnih možnosti nastavlja kar največ delavcev in dnevničarjev, vendar pa ne more naenkrat odpraviti vseh nedostatkov, ki so ostali v železniški upravi še od prejšnjih vlad.

Brez dr. Mačka ni sporazuma pri nas, je naglasil zemljoradniški prvak Čeda Kokanović na shodu v Bosanskem Petrovcu. Po njegovih izjavah se da sklepati, da je dr. Milan Gavrilović še vedno močno zaposlen s pripravljanjem sporazuma z dr. Mačkom. O znani izjavi Ljube Davidoviča, da zemljoradniki komaj čakajo, da bi prišli na oblast in na ministrske sedeže, je Kokanović dejal, da je izmišljena. Kaj takega Ljuba Davidović prav gotovo ni izjavil.

Filmski igralec Svetislav Petrović se je včeraj popoldne moral za nekaj ur ustaviti na Bledu. Petrović se je s svojimi filmskimi tovariši in tovarišicami vračal s posebnim vagonom v Nemčijo. Toda že v Ljubljani so opazili, da se je pri vagonu polomilo nosilno pero. Kljub temu se je filmska skupina pripeljala do Lesc, od tam pa z avtomobili na Bled. Za ta kratek čas so se naselili v Park hotelu. Čim se je po Bledu izvedelo, da je med njimi Petrović, se je zbralo takoj mnogo radovednežev, med katerimi so se posebno drenjale seveda ženske. Fotografiranje, pobiranje avtogramov, nadlegovanje in podobno je doživel Svetislav Petrović, ta filmski »velikan«. Ko se je filmska družba zvečer spet odpeljala, je bil Bled in blejski gostje ob nenadejano senzacijo.

Samomor je izvršil hajduk, ki so ga orožniki obkolili in zajeli. V Biteliču pri Sinju je koncem preteklega meseca neki razbojnik napadel tamkajšnjega župnika Ivana Kordo. Župniku je uspelo, da se ga je ubranil, nakar je razbojnik pobegnil, a spotoma vlomil v neko lovsko hišico. Kmalu zatem je pismeno javil orožnikom, da je odšel v gore in v družbi še dveh tovarišev ustanovil hajduško četo. Orožniki so ga dolgo zasledovali, da so ga te dni le zasledili. V stiski se je razbojnik Stjepan Soldič zatekel v šolo, toda orožniki so bili takoj za njim. Nepričakovano pa se je iz šolskega poslopja začul strel. Orožniki so mislili, da streljanje in so začeli enako odgovarjati. Toda iz šole ni nihče več streljal. Ko so vdrli noter, so našli razbojnika mrtvega. Čim je spoznal, da ni rešitve zanj, se je hajduk ustrelil.

Iz zaporov v Križevcih sta pobegnila dva nasilneža, ki so ju imeli že nekaj časa zaprta. Bila sta to Tomo Piškorič in Stjepan Bikanac. Nekaj časa so ju dobro pazili, ko so se pa čuvaji bolj na redko začeli pojavljati pred celico, sta jetnika porabila ugodno priliko, predrla zid in pobegnila na prosto.

Vsa vas se je udarila zaradi prepira med dvema vaščanoma v Dolnji Klini pri Kosovski Mitrovici. Rustem Šečerov in Ajrija Muratović sta se že dolga leta gledala postrani. Vsak čas sta se skregala zaradi travnika. V sredo proti večeru sta se spet sprla. Ajrija je pograbil sekiro in z njo ubil Rustema. Ta čas so pa prihiteli bratje ubitega in navalili na ubijalca. Pa tudi temu so prišli drugi na pomoč. Kmalu je bila vsa vas v ognju. Razvila se je bitka, v kateri so se bliskali noži, peli koli in late. Po končani bitki so ugotovili žrtve: ubit je bil še Muhamed Šečerov, devet pa jih je bilo lažje ali težje ranjenih.

Osnutek rudarskopolicijskih predpisov za vsa rudarska podjetja se sestavlja v ministrstvu za gozdove in rudnike. Doslej je v naši državi veljalo več predpisov, kakor so pač veljali v različnih pokrajinah, ki so se združile v našo državo. Po novem osnutku bo veljal za vso državo enoten predpis.

Na javni licitaciji je brodska tovarna strojev in vagonov dobila naročilo za sedem garnitur motornih vlakov za progo Belgrad—Dubrovnik. — V enem letu bodo vse garniture gotove. Cena vsaki garnituri je 4,603.000 Din. Vlaki bodo izdelani doma in iz domačega materijala, le strojne dele bo izdelala madžarska strojna tovarna Ganz v Budimpešti. Vsak motorni vlak bo tehtal okrog 62 ton. Država bo stroške plačala v petih letih.

Za občni zbor organistov, ki bo v ponedeljek v Ljubljani, je prometno ministrstvo odobrilo polovično voznino.

Splitskim cvetličarjem gre zadnja leta posel v cvetje. Čim se je nekoliko polegel uvoz cvetlic in nageljev iz Italije, so prišli Splitčani na svoj račun. Samo to leto so zasadili na novo 800.000 stebelc nageljev in več sto tisoč stebelc drugih plemenitih cvetlic. Dokler niso Splitčani začeli na debelo gojiti cvetlice, so k nam izvozili Italijani, Danci, Belgijci in Nizozemci vsako leto za 25 milijonov dinarjev cvetja. Lani pa so splitski vrtnarji zaslužili pri cvetlicah že 3 milijone dinarjev. Na jesen bodo v Ljubljani, Zagrebu in Belgradu odprli še svoje lastne prodajalnice in skladišča.

Aluminij je začela izdelovati tovarna Aluminij d. d. v Šibeniku. Spor, ki ga je tovarna izzvala z občino, pa še ni poravnan. Tovarna je dobila od občine brezplačno zemljišče pod pogojem, da bo na delo sprejela samo domačine. Toda tovarna je takoj začela to določilo izigravati in sprejemati na delo tujce. Ko je občina začela protestirati, je tovarna res začela sprejemati na delo domačine, vendar pa pod takimi pogoji, da jih delavci ne morejo sprejeti. Če se spor ne bo poravnal, bo občina tovarni vzela nazaj svet, ki ga je poklonila in je tovarna na njem poslopja že sezidala.

Palestina, ‚dežela pričakovanja'

O Palestini zadnje čase časopisi mnogo pišejo. Zadnje vesti o njej se tičejo njene razdelitve v tri državice, v judovsko, arabsko in pokrajino, nad katero bi držala svojo roko Anglija. Toda, to je pač stvar, ki jo zahteva ali ne zahteva politično stanje, ki vlada na bližnjem vzhodu. Ne bo morda odveč tudi bežen pogled, ki odkriva bolj gospodarsko stran dežele, ki je v zadnjem času predmet tolikšnega zanimanja v mednarodnem svetu.

Še do pred kratkim je veljala Palestina za »srečni otok« v splošni svetovni krizi, tako se je izrazil avstrijski generalni konzul v Jeruzalemu. Kdor hoče biti nepristranski, mora reči vsaj to, da je v teh časih, ki jih sedaj preživlja Sveta dežela, nastopil tam na vsak način gospodarski zastoj. Nihče, kdor je bil pred kratkim v Palestini, ne more reči, da to ni res. Ni še tako dolgo, ko je bila gradbena živahnost po mestih na višku. V tem oziru je bil menda na prvem mestu Tel Aviv. Sedaj pa se ravno v tem mestu kaže največji zastoj. V zadnjem času pa se je v palestinskih mestih tudi naselilo veliko število priseljencev, posebno iz Evrope in tako stoji takorekoč pod njihovim vplivom predvsem gospodarsko življenje te dežele. V času gospodarskega procvita je bilo v Palestini nekako deset odstotkov priseljencev, sedaj pa se je to število znatno zvišalo. Pa tudi vsi spori, ki so ne samo v zadnjem času, pač pa že tudi davno prej nastajali med Židi in Arabci, nič kaj dobro ne vplivajo na gospodarske razmere v Palestini. Pravi gospodarski boj pa je povzročil izstop arabskih zastopnikov iz skupnega palestinskega trgovskega zastopstva. Pa če ne ravno boj, pa vsaj gospodarski zastoj.

Kljub temu, da danes Sveta dežela preživlja težko krizo v vsakem oziru, posebno v političnem in gospodarskem, vendar gledajo nekateri z zelo optimističnim očesom na njene razmere.

Včasih v tej deželi niso poznali brezposelnosti. Sedaj ta gospodarska in socialna bolezen tudi tu ni prizanesla. Radi razburkanih političnih razmer sicer ni mogoče prikazati to brezposelnost v pravi luči, v točnih številkah. Kljub temu pa se da trditi, da vsak priseljenec, če je le zdrav in pripravljen za vsakovrstno delo, nima posebnih težav, da bi našel zaposlitev. Kakor menda povsod tako tudi v Palestini še najtežje dobe službe izobraženi ljudje. Tudi pravniki ne, čeprav imajo še tako visoke izpite.

Priseljevanje je sicer deloma omejeno. Kljub temu, da je vsak dan večja konkurenca na delovnem trgu, še vedno prihajajo novi tujci v upanju, da je tu sedaj pač najboljša prilika za zaslužek. Oni, ki zagovarjajo čim večje priseljevanje tujcev v Palestino, navajajo v svoj zagovor, da Palestina še daleč ni prenapolnjena s tujci, in da jih preživi lahko še mnogo. Tudi to posebno ne pozabijo poudariti, da bo od tujcev imela Sveta dežela veliko korist v tem, ker bodo ti prinesli tja tuj kapital in novo industrijo, s tem pa tudi nov vir in nove možnosti zaslužka.

Mednarodna politika se v zadnjem času zelo mnogo bavi z vprašnjem, kaj se bo v bližnji bodočnosti zgodilo s Palestino. Na to vprašanje pa je zaenkrat še zelo težko odgovoriti in zato nekateri imenujejo to pokrajino »deželo pričakovanja«, deželo neštetih neizrabljenih in neznanih možnosti. Tudi na to je težko odgovoriti, koliko ljudi ta dežela more preživeti in zato se tudi ne ve, v koliko bodo novi priseljenci prišli res v »obljubljeno deželo«, kakršno si menda predstavljajo, ali pa bodo razočarani in s še bolj praznim žepom morali oditi tja, odkoder so prišli. Na vse zadnje pa je treba pomisliti na to, da so bili ravno kolonisti oni, ki so spremenili obširne pustinje ob robu Palestine, v kolikor toliko rodovitno zemljo. Če bi se to delo nadaljevalo — za kar pa seveda v teh viharnih političnih trenutkih, ki jih preživlja Palestina, ni časa — bi bila še vedno neka možnost za priseljence, da tam najdejo svoje »polje«, ki jim bo vsaj nekaj »rodilo«. Kdaj in čigava bo ta «košnja«, bodo pač odločili v kratkem politični »kosci«.

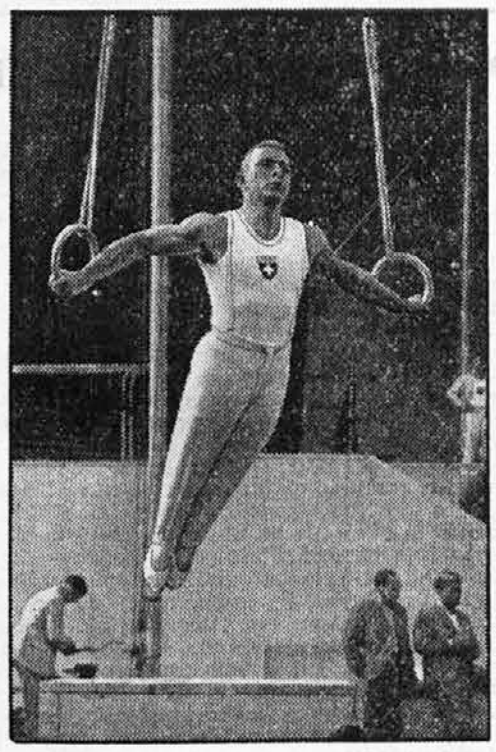

Švicarski telovadec Steinemann, ki je sedaj v 31 letu starosti umrl za jetiko.

Ločiti se smeš, če imaš vzrok za to;

Moža s silo privesti nazaj ne moreš

Bolj resna, kakor pa zanimiva, čeprav ji tudi tega ne more nihče odrekati, je tale zgodba: V srečnem zakonu sta živela nekaj let mož in žena, naj se že pišeta tako ali pa drugače. Dovolj je, če povemo, da je bilo to v Avstriji. Da bi bila njuna sreča in zadovoljstvo še večje, jima je Bog dal tudi otroka. Komaj je bil ta otročiček star tri leta, že se je zgodilo nekaj, kar je za vedno skalilo veselje in srečo v hiši. Mož je bil uradnik. V službi se je zagledal v nekega mladega dekleta. Srce je čudna stvar, tako, da si upa tudi na prepovedana pota. Vedno bolj mrk in poglobljen sam vase je hodil od tega časa mož domov in ko je žena zaslutila pri njem nekaj, kar si naravnost niti upala ni imenovati nezvestobo, ga je vprašala po vzroku, zakaj je toliko nedostopen in mrk. Povedal ji je vse. Zaljubil se je v mlado dekle in zato je ženo prosil, naj privoli v ločitev zakona. Bil je tudi pripravljen skrbeti zanjo in za otroka. Seveda je bila žena vsa obupana nad tem, da naenkrat mož ne mara več ostati pri njej in da za vsako ceno hoče proč. Razumljivo je tudi to, da ni bila nič kaj prijazna nasproti dekletu, ki hoče njej vzeti moža, otroku pa dragega očka. Odklonila je možev predlog za ločitev. Ko je mož videl, da ničesar ne more doseči zlepa, si je izmislil nek vzrok, da spravi pred sodišče svojo ženo in da vsaj na ta način dokaže, da mu ni mogoče več živeti pri njej. Uspeha tudi to ni imelo. Tožba je bila zavrnjena, mož in žena pa sta ostala še vedno — poročena. Žena je bila toliko vzorna in poštena, da mož nikakor ni mogel najti vzroka, da bi se ločil od nje.

Končno se je mož enostavno odločil, da sam zapusti dosedanji dom in gre k svoji novi izvoljenki. Žena je spoznala, da moža na noben način ne more več držati doma pri sebi, vendar pa je bila prepričana, da mu vseeno ne sme dati popolne prostosti. Kljub temu, da je ona imela vzrok za ločitev in da bi bila moža lahko tudi gmotno precej oškodovala, vendar ga je imela še vedno toliko rada, da vsega tega ni storila. Nasprotno, bila ga je pripravljena tožiti samo zato, da bi dosegla, da bi se on spet vrnil nazaj k njej. Dobro je vedela tudi za to, da zakonska določba ne dovoljuje ločitve, tudi če privolita vanjo mož in žena, pa če ni pravega vzroka za to. Sodišče ima šele pravico odločiti, kdaj je kdo od zakoncev upravičen zahtevati ločitev. Zato ji je bilo jasno, da je mož ne sme zapustiti, dokler njun zakon obstoja. Zato je šla na sodišče in je tam zahtevala, da se mora njen mož vrniti k njej. Tega pa seveda ni mogla doseči, ker pač ni za to stvar prisilnega sredstva. Če bi živela pred sto leti, bi se ji morda to že posrečilo. V tistih časih je bilo pač drugače in so v takšnem primeru »izvršilni organi« enostavno takšnega ubežnika »dostavili« spet nazaj svoji ženi. In če ji je znova ušel, je smela enak lov na moža ponoviti. Namesto tega načina so v devetdesetih letih prejšnjega stoletja vpeljali denarno kazen ali pa primeren zapor, če se le kdo ni držal sodbe, da se mora vrniti nazaj k svoji ženi. Tedaj je mož lahko izbiral: ali nazaj k svoji ženi, ali pa v zapor, oziroma je moral plačati denarno kazen.

Že kakih trideset let sem pa tega pravnega sredstva, ali kakor nekateri pravijo, pravnega »pomagala «ni več. Žena ne more ukreniti ničesar, da bi prisilila moža k vrnitvi. Pravniki so to prisilno sredstvo odpravili z utemeljitvijo, da zakon postane za oba zakonca gotovo še bolj neznosen, če je kdo od teh zakoncev prisiljeno navezan na drugega. Zato žena lahko samo izbira v tem, da ponižno prenaša svojo nesrečo, ali da zahteva zaradi upravičenega vzroka ločitev. Druge pomoči ni.

Tako je v Avstriji. Na Francoskem pa ima žena več pravice, prav toliko kakor jo je imela Avstrijka pred sto leti. Tam lahko žena doseže, da ji moža privedejo s silo spet nazaj, če ji je ušel. Vprašanje pa je le, koliko je potem bolj srečna, če vidi poleg sebe moža, ki se zanjo niti ne zmeni in povzroča vse prej kot srečno zakonsko življenje.

Za takšne zgodbe je avstrijska meja morda tudi — predaleč...

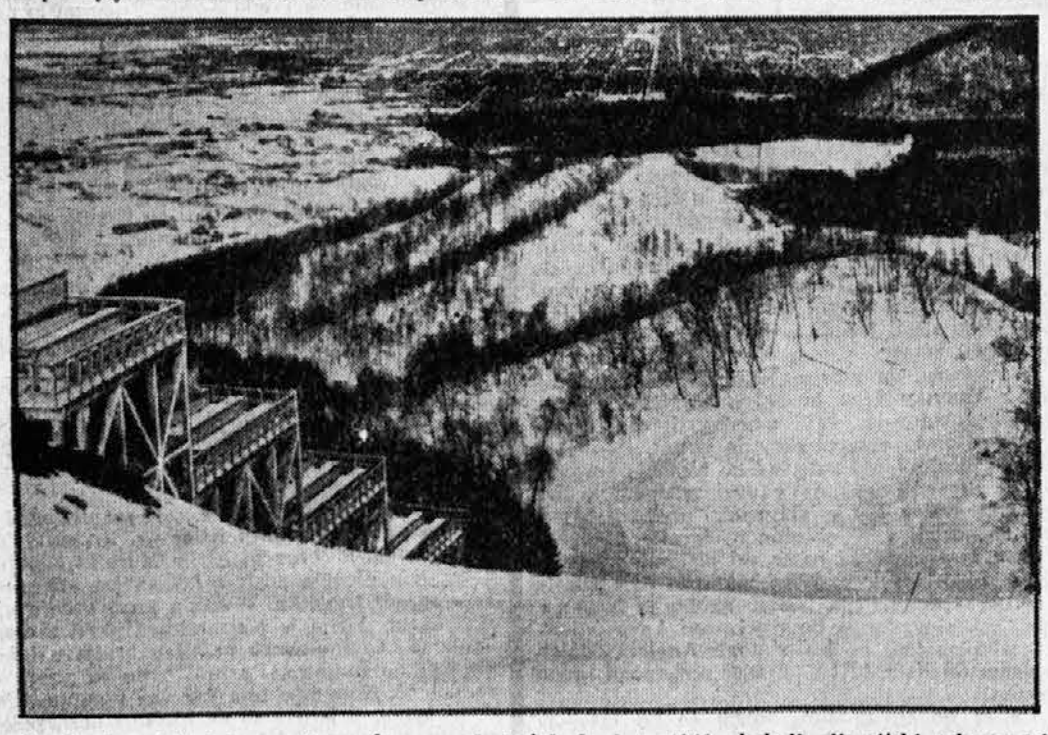

Smučarska skakalnica na Japonskem, na kateri bodo leta 1940 skakali olimpijski tekmovalci.

Paradiž ribičev-športnikov

Nekaj kilometrov južno od Eisenacha in severno od Meiningena se vleče lepa, prijazna dolinica rečice Felde (ne Fulde! Fulda je nedaleč od tam proti zapadu). Neki domačin, gostilničar iz Dermbacha, mesteca ob Feldi, se je v svoji mladosti silno rad ukvarjal z ribolovom. Skušnja mu je pokazala, da so postrvi iz Felde izredno dobre kakovosti in pogoji za njihovo gojenje skrajno ugodni. Obrnil se je torej preko svojega ribiškega društva do vseh ribičev sveta, katerim je ribarjenje seveda le šport in zabava ter res privabil navdušene ljubitelje mirnega ribolova s trnkom iz vseh mogočih dežel. Poleg velikomestnih nemških mogočnikov je videti Angleže, Amerikance, Brazilijance, Francoze, Holandce, Švicarje, Čehe itd.

Ribarijo po Feldi in njenih pritokih v dolžini 60 km. Sezona traja 10 mesecev, ribiči-športniki pa so razdeljeni v skupine, katerih vsaka ima določeno število dni v sezoni, da lahko pridejo vsi na vrsto in da niso drug drugemu na poti. Postrvi so prvovrstne, potočne pasme, katerih »nasade« vsako leto čez 200.000. Zato ni nič čudnega, če kdo nalovi v enem dnevu do 150 rib, katere nosijo posebni nosači žive v hotel »Sächsischer Hof«, kjer se sestajajo vsi ribji sladkosnedeži sveta, ki bolj cenijo ribo na krožniku, kot pa v vodi ali na trnku. Nobena posebnost ni, kadar v hotelu spravijo v enem dnevu 100 kg rib na mizo.

Kako važna je dernbaška ribogoja za pospeševanje tujskega prometa, si lahko vsakdo misli. Ribiči-športniki, ki pridejo iz drugega konca sveta samo radi užitka, čim pogosteje čutiti stresanje ribe na koncu svoje palice, gotovo ne pridejo s praznim žepom in gotovo zelo malo gledajo, kam mečejo svoj denar. Izkoriščanje človeških slabosti se je še vedno najbolj obneslo.

Mojster prstnih odtisov

Angleži imajo precej smisla za detektivski posel, vsaj to dokazujejo številni izvrstni tajni policisti Scotland Yarda, ki bi kak drug posel gotovo slabše opravljali, kakor tega. Prvenstvo po svojih bogatih izkušnjah na detektivskem polju si je — kakor pravijo — pridobil neki Rapley, ki je to službo opravljal že trideset let in je sedaj začel uživati svoj zaželjeni pokoj. Tega moža tudi imenujejo »najstarejšega prebivalca Scotland Yarda«. Kako visoko cenijo Angleži detektivsko službo, kaže najbolje dejstvo, da se svojih tajnih policistov z največjim spoštovanjem spominjajo in naravnost poveličujejo njihove sposobnosti. Tako je bil tudi omenjeni Rapley sedaj, ko je nastopil svoj pokoj, deležen najbolj laskavega priznanja za vestno opravljanje svojega detektivskega posla in za velike zasluge, ki si jih je na tem polju pridobil. Takole pišejo o njem: Mr. Rapley je bil eden najbolj vestnih in najpridnejših britanskih policistov. Ni bilo dneva, da bi bil on odpovedal v svoji službi. Vedno je bil na pravem mestu, zato pa je tudi imel tolikšnega uspeha. Kriminalistika je bila njegova strast in tako je bil Rapley eden onih redkih ljudi, ki svoj poklic v resnici ljubijo. Bil je nepopustljiv, pa tudi dober, če je bilo treba. Leta 1906. je nastopil detektivsko službo v Scotland Yardu. Tri leta pozneje je bil na lastno prošnjo dodeljen oddelku, ki ima nalogo, da preiskuje prstne odtise. V tem času tridesetih let je moral posneti okoli pet milijonov prstnih odtisov najrazličnejših zločincev. Ni čudno, da si je s tem pridobil tolikšno prakso, da se ni mogel z njim kosati nihče. Večkrat se je zgodilo, da je še po dolgih letih vedel, čigav je ta ali oni prstni odtis, ne da bi prej videl podpis pod njim. Dostikrat je padla celo stava, kolikokrat se bo zmotil pri prstnih odtisih, toda to stavo je, kakor pravijo, večinoma skoro vedno dobil Rapley sam. Ni se dosti manj spoznal na primerjanje teh prstnih odtisov, kakor kakšen grafolog na primerjanje pisave.

Radio

Podroben program ljubljanske in vseh evropskih postaj dobite v najboljšem in najcenejšem ilustriranem tedniku »Radio Ljubljana«, ki stane mesečno samo deset dinarjev. —

Programi Radio Ljubljana

Petek, 9. julija: 12 Iz naših krajev in gajev (plošče) — 12.45 Vreme, poročila — 13 Čas, spored, obvestila — 13.15 Širom Jugoslavije (igra Rad. orkester) — 14 Vreme, borza — 19 Čas, vreme, poročila, spored, obvestila — 19.30 Nac. ura: Ljubomir Nedič kot književni kritik (dr. Ksenija Atanasijević, Bgd) — 19.50 Zanimivosti — 20 Udovičeva in Lovšetova (plošče) — 21.10 Kmečka žena (gdč. Kristina Hafner) — 20.30 Koncert veselih pesmi in arij, poje ga. Pavla Lovšetova, pri klavirju g. prof. M. Lipovšek, vmes koncert Rad. orkestra — 22 Čas, vreme, poročila, spored — 22.15 Angl. plošče.

Sobota, 10. julija: 12.00 Plošče vesele se bodo vrtele, druga za drugo bodo hitele — 12.45 Vreme, poročila — 13.00 Čas, spored, obvestila — 13.15 Plošče vesele se bodo vrtele druga za drugo bodo hitele — 14.00 Vreme — 18.00 Pevski sekstet «Mladost« — 18.40 Pogovori s poslušalci — 19.00 Čas, vreme, poročila, spored, obvestila — 19.30 Nac. ura: Naša dramska literatura v zagrebškem gledališču v l. 1936/37 (K. Mesarič) Zagreb — 19.50 Pregled sporeda — 20.00 O zunanji politiki (g. dr. Alojzij Kuhar) — 20.30 Prenos simfoničnega koncerta iz Dobrne — 22.00 Čas, vreme, poročila, spored — 22.15 Pisan drobiž, pa kar vse navzkriž (plošče) — Konec ob 23. uri.

Drugi programi

Petek, 9. julija: Belgrad-Zagreb: 20 Čelo — 20.30 Vokalni koncert — 21 Klavir — 21.30 Dueti — *Dunaj:* 20.05 gre — 22.20-24 Hrvatska glasba — *Budimpešta:* 19.40 Orgle — 21.50 Operni orkester — 23.05 Jazz — *Trst-Milan:* 17.15 Komorni koncert — 21 Orkestralni koncert — 21.40 Moderna ameriška glasba — 22.30 Tenor — *Rim-Bari:* 21 Violinski in pianinski koncert — 22 Lahka glasba — *Praga:* 20.05 Violina — 20.40 Vokalni koncert — 21.05 Orkestralni koncert — 22.25 Schubertov kvartet — *Varšava:* 21 Mornarska godba — 22 Solistični koncert — *Vratislava:* 20.10 Rudarska godba — *Lipsko:* 20.10 Vojaška godba — *Stuttgart:* 20 Operetna glasba — 21.15 Beethovnov koncert za violino — *Strassbourg:* 21.30 Gledališki večer — *Bukarešta:* 20.15 Wagnerjeva opera «Valkira«.

Naročajte Slovenski dom!

36

LJUBEZEN, KI UBIJA

»Oprosti,« je povzela besedo, »nisem imela prav. Komu naj neki zaupam kaj takega, če ne tebi? Koga naj prosim za svet. In potem,« je nadaljevala, kakor da govori sama sebi, »če bi se oni kdaj obrnil do njega...«

»Kdo, oni,« sem vprašal.

»André,« je dejala skoraj slovesno, »ali mi lahko prisežeš na svojo ljubezen do mene, da ne boš nikdar, razumeš, nikdar niti z najmanjšo besedico nikomur omenil tega, kar ti bom zdaj pripovedovala?«

»Mama,« sem ji odvrnil z istim očitajočim glasom. Takoj nato sem ji rekel, da bi jo spravil do pripovedovanja: »Dam ti svojo častno besedo, da ne bom nikomur povedal.«

»Nikomur...« Ni povedala imena, a s prstom mi je znova pokazala na vrata očimove sobe.

»Nikdar!« sem ji odgovoril.

»Ali si kdaj čul o Edvardu Termondu, njegovemu bratu?«

Njen glas je bil tako tih, kakor bi jo bilo strah besed, ki jih je govorila. Gledala je proti očimovim vratom in že smer, kamor so se upirale njene oči, mi je povedala, da gre tu za brata njenega moža, mojega očima.

Površno sem poznal zgodbo o tem bratu. To je bil brat, na katerega sem mislil, ko sem razmišljal o preteklosti očimove rodbine. Vedel sem, da je ta Edvard Termond v nekaj letih razmetal svoj podedovani delež, ogromno vsoto dvanajst sto tisoč frankov. Potem je vstopil v službo in v državni službi nadaljeval svoje življenje. Ko ni zaradi velikih izgub pri igranju dobival več denarja od svojcev, se je spustil v tatvine v družbi zločincev. Ko je videl, da ga bodo dobili, je pobegnil. Na koncu se je obsodil sam in se je vrgel v vodo. Prej je še prosil brata odpuščanja v pismu, v katerem so nekatere besede pričale o tem, da je ohranil še rahlo sled poštenega mišljenja.

Denar, ki ga je poneveril, je vrnil moj očim, njegov brat. Potlačil je tako tudi sramoto, ki bi bila padla na vso rodbino. To je bilo tem lažje, ker si je nesrečnik vzel sam življenje.

Jaz sem si ustvaril približno sliko o teh stvareh iz pripovedovanja stare pestunje. To sem storil zato, da bi morda tu zasledil kaj, kar bi me podpiralo v sumnjah, ki so mi jih vzbujala očetova pisma.

Takoj, ko mi je mati stavila to vprašanje s tako razburjenim obrazom, sem videl, da mi bo govorila o očimovih družinskih nadlogah. Te me niso prav nič zanimale. Skoraj razočaran sem jo vprašal:

»Edvard Termond? Tisti, ki se je sam ubil?«

Pokimala mi je z glavo v odgovor. To je bil odgovor samo na prvo polovico mojega vprašanja. Potem je izpregovorila s še tišjim glasom:

»Saj se ni ubil, saj še živi!«

»Še živi...« sem ponovil za njo kakor stroj in nisem razumel, kakšna naj bi bila zveza med tem obrazom in solzami, ki so ji vrele po licu.

»Da veš skrivnost moje žalosti,« je odgovorila z močnejšim in olajšanim glasom, »to je tisti nesramni brat, ki je strah mojega moža. Ta ga polagoma od dne do dne mori s svojim zasledovanjem. Ne, do tistega samomora ni nikoli prišlo. Tvoj očim je bil tisti, ki mu je narekoval tisto pismo, da bi ga potegnil iz zagate. Taki ljudje nimajo poguma za samomor. Tvoj očim je pripravil vse za njegov beg in mu je dal tudi sredstva, da bi lahko začel drugače živeti, če bi bil hotel... Ubogi mož si je mislil, da bo tako ohranil svoje ime čisto. Treba je bilo, da se Edvard iznebi imena Termondov, da bi se izognil vsemu zasledovanju. In odšel je v Ameriko.

Tam je živel tako, kakor se je navadil živeti tu. Denar, ki ga je prinesel s seboj, je takoj šel. Začel je znova obsipati brata s prošnjami. Nesrečnež je računal, da brat ne bo štedil z nobeno žrtvijo, kadar bo šlo za čast njegovega imena. Ko mu mož ni poslal denarja, ki ga je zahteval, je prijel za tisto orožje, ki se mu je zdelo najbolj zanesljivo. Začela se je strašna, neprijetna doba: Edvard je zagrozil bratu, da se vrne v Pariz. Dal mu je na izbiro, ali naj gre v Francijo v ječo, ali pa naj umre v Ameriki od lakote. Dejal je, da ima rajši ječo v Franciji in moj mož je odnehal prvikrat... Ljubil ga je vkljub vsemu, saj je bil to njegov edini brat.

Saj veš, kadar človek takim ljudem pokaže, da je šibek, je izgubljen. Ta grožnja o smrti je uspela. Brat jo je izrabljal tako, da je iztisnil iz mojega moža vsote, o katerih se tebi niti ne sanja. Že leta traja to strašno izsiljevanje, a jaz ne vem še dolgo za to. Komaj od vojske.

Videla sem, da je Jacques tako zelo žalosten. Čutila sem, da ga razjeda bolest. In nekega dne mi je vse povedal. Saj verjameš, da se je bal samo zaradi mene, da se to ne bi izvedelo.

»Kaj naj bi mi on mogel?« sem ga vprašala.

»Ta človek je zmožen, da bi se maščeval!« je odgovoril. Potem je videl, kako sem potrta zaradi njegove žalosti. Toliko sem ga prosila, naj se upira do konca. Res je gladko zavrnil vse nove zahteve in grožnje.

Nekaj časa nisva ničesar več čula o onem nesrečnežu, a izpolnil je svojo grožnjo; zdaj je v Parizu!...«

»Slovenski dom« izhaja vsak delavnik ob 12. Mesečna naročnina 12 Din, za inozemstvo 25 Din. Uredništvo: Kopitarjeva ulica 6/III. Telefon 2994 in 2996. Uprava: Kopitarjeva 6. Telefon 2992. Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: K. Čeč. Izdajatelj: Ivan Rakovec. Urednik: Jože Košiček.